

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у чацьвяргі

Змова КДБ або справа КДБ

Маёра КДБ Андрэя Дзямідава вызвалілі пад хатні арышт. Стала вядома, што сьледчыя дабіваліся ад яго паказаньняў на намесьніка Сухарэнкі Васіля Дземянца і абласных начальнікаў Камітэту, ад якіх ён быццам бы атрымаў загад арганізаваць выбухі ў Віцебску. Гэта або рэмэйк «справаў» у стылі 1930-х, або водгук задумаў КДБ узяць уладу ў краіне. **Старонка 4.**

У НУМАРЫ

ЗША замарозілі рахункі «Белнафтахіму»

13 лістапада адміністрацыя Буша зрабіла новы крок у ціску на Аляксандра Лукашэнку. **Старонка 2.**

Чалавек, сьведамы сваёй ролі на зямлі

Інгрэс арцыбіскупа Тадэвуша Кандрусевіча. **Старонка 14.**

«Белорусский партизан»

Чаму некаторыя расейскія журналісты пачалі бессаромна піярыць Сяргея Калякіна. Піша Аляксандар Старыкевіч. **Старонка 20.**

Ліст таварышам

Павал Севярынец крытыкуе камэнтар «Нашай Нівы» да Антыкамуністычнага форуму «3 галавою ў мінулым». Яму адказвае Андрэй Дынько. **Старонка 3.**

АНДРЭЙ ПАНКОВ

Карлсан загаварыў па-беларуску

Старонка 16.

ЗША замарозілі рахункі «Белнафтахіму»

Нагодай для замарожвання рахункаў адміністрацыя Джорджа Буша назвала тое, што канцэрн кантралюецца асабіста Аляксандрам Лукашэнкам.

Як было абвешчана ў аўторак, 13 лістапада, санкцыі Міністэрства фінансаў ЗША датычаць усіх прадстаўніцтваў «Белнафтахіму» ў Нямеччыне, Украіне, Латвіі, Расеі ды Кітаі, а таксама даччынага падраздзялення канцэрну Belneftkhim

USA.

Санкцыі прадугледжваюць замарожванне ўсіх рахункаў «Белнафтахіму» на тэрыторыі ЗША і забарону для амэрыканскіх прадпрыемстваў на супрацоўніцтва з канцэрнам і яго даччынымі прадпрыемствамі.

Палітоляг Дзяніс Мельянеццоў мяркуе, што на ўнутраную беларускую палітыку гэтае рашэнне будзе мець мізэрны ўплыў, бо наўрад ці Лукашэнка і прадстаўнікі афіцыйнай палітычнай эліты трымаюць свае рахункі на Захадзе. «Іншая рэч, што такія квазіэканамічныя дзеянні сыгналізуюць беларускім уладам, што можа стаць, калі яны не прыслухаюцца да Эўропы і ЗША. Варта разглядаць рашэнне

адміністрацыі Буша, як чарговы палітычны крок сярод шэрагу іншых крокаў, сьпісу персонаў нон-грата, напрыклад. Такія крокі, паўтаруся, павінныя прадэманстраваць рэжыму, што яму неабходна прытрымлівацца рэкамэндацыяў дэмакратычных дзяржаваў, і ў сфэры правоў чалавека ў тым ліку. Адначасова гэта й сыгнал апазыцыі аб працягу падтрымкі».

Запісаў Сямён Печанко

Дэманстранты дабіліся датэрміновых выбараў

Грузінская палітыка мае каўкаскі тэмперамент. Міхаіл Саакашвілі спачатку ўвёў надзвычайнае становішча і разгану папасталыя маніфэстацыі пратэсту ў Тбілісі, але празь дзень астыў і абвесьціў датэрміновыя прэзыдэнцкія выбары.

Грузія будзе выбіраць ня толькі прэзыдэнта, але дзяржаўны лад. Галоўнае патрабаваньне апазыцыі — адмена прэзыдэнцкай сыстэмы і перадачы ўлады парлямэнту.

Адзіным кандыдатам ад стракатай апазыцыі стаў 43-гадовы дэпутат Леван Гачэчыладзэ. Ён бізнэсовец, уладальнік вытворчай кампаніі GWS, што вырабляе, сярод іншага, такія масавыя гатункі віна, як «Тамада» і «Стары Тбілісі». Выбар паў на яго як беспартыйнага (у апазыцыю ўваходзяць 10 палітычных партыяў). Гачэчыладзэ прысягнуў, што адразу пасля перамогі на выбарах ён зьліквідуе пасадку прэзыдэнта і сядзе ў адстаўку. А прэм'ер-міністрам ад апазыцыі мае стаць Саламэ Зурабішвілі, былая міністарка замежных справаў. Балятавацца ў прэзыдэнты яна ня можа, бо мае

грамадзянства Грузіі толькі ад 2004 году. Да таго яна, спадчыніца эмігранцкага роду, была паслом Францыі ў Грузіі.

Большасьць аналітыкаў, аднак, лічаць шанцы апазыцыі на перамогу невялікімі. Саакашвілі застаецца папулярным праз эканамічныя поспехі і цвёрды антырасейскі курс.

Раней палітычныя прыхільнасьці грузінскага насельніцтва часам рэзка мяняліся. З розьніцай у год — два абсалютнай большасьцю галасавалі за Гамсахурдзія, потым за Шэварнадзэ, потым — за Саакашвілі.

КАМЭНТАР

Саакашвілі Беларусі не чужы

Мы кепска сабе ўяўляем тонкасьці грузінскай палітыкі і дэмакратыі, але замена Саакашвілі на прарасейскага палітыка супярэчыла б нацыянальным інтарэсам Беларусі.

Грузія — важны канал пастаўкі ў Цэнтральную Эўропу вуглевадародаў з Касьпійскага басэйну. Калі Расея перакрые гэты канал, Беларусь апынецца ў яшчэ большай прывязцы да адзінай крыніцы нафты і газу.

У гэтым сьвятле Цэнтральная і Ўсходняя Эўропа глядзіць на грузінскую апазыцыю з насьцярожанасьцю. Што Саакашвілі арыентаваны на супраць Цэнтральнай і Ўсходняй Эўропай у гэтым пытаньні, ёсьць пэўнасьць. А якую палітыку будзе весці стракатая, да таго ж падтрыманая з Масквы апазыцыя — гэта пытаньне.

Барыс Тумар

АПЫТАНЬНЕ НА NN.VY

Як па-Вашаму, ці ёсьць у Беларусі дэмакратыя?

так, народная дэмакратыя	36 (13.3%)
не, ніякай дэмакратыі	161 (59.4%)
асобныя элементы дэмакратыі ёсьць	74 (27.3%)

Усяго прагаласавалі: 271

Сярэдні заробак у Польшчы складае 1 085 даляраў

Палякі што раз больш зарабляюць. Пра гэта сьведчыць рапарт Галоўнага статыстычнага ведамства краіны. У III квартале сярэдні заробак палякаў склаў 2 703 злотыя 41 грош. Гэта 1 085 даляраў ЗША, або 745 эўра. У параўнаньні зь мінулым годам сярэдні заробак палякаў вырас на 9,7%. Паводле Міністэрства статыстыкі і аналізу, налічаны сярэдні заробак у Беларусі ў верасьні склаў 713 тыс. 362 рублі (331 даляр, або 227 эўра), што ў 3,3 разу меней. Разрыў паміж заробкамі ў Беларусі і Польшчы штогод расьце.

Ліст таварышам

Павал Севярынец крытыкуе камэнтар Рэдакцыі «3 галавою ў мінулым». Яму адказвае Андрэй Дынько.

«Наша Ніва» абараняе камунізм.

Ніколі б не падумаў, што ад няўдалага пэрформансу аднаго з удзельнікаў Антыкамуністычнага форуму ў гадавіну бальшавіцкага перавароту першую беларускую газету так разьвязе.

Калі пасярод сходу я выйшаў з залі на Ўправе і убачыў стапаную дарожку «Таварыша», адразу падумаў: а вось гэта нехта зрабіў дарма. Падабраўшы газеты з падлогі, патлумачыў відэочцам сваё стаўленне і да «Таварыша» (ён мне насамрэч не падабаецца), і да імпрэзы (тое, што газета мне не падабаецца — не падстава, каб таптаць незалежную прэсу). Чалавек хацеў пацэліць у камуністаў, а трапіў у журналістаў. Крыўдна, вядома.

Але вось, праз тыдзень у маёй любімай газэце: «Ці камунізм гэта антыгуманная ідэалёгія?»

Шок і дрыжыкі, як той казаў.

«Паднялі хай, што боты выцерлі аб камуністычную газету? — перапытаў Эрнэст Сабіла, — ды аб мяне камуністы 13 гадоў боты ў лягеры выціралі!»

Аб Беларусь таварышы камуністы (нагадаю тым, хто забыў або лічыць пытаньне неактуальным) выціралі боты 70 гадоў. Дарэчы (слухайце Касцяна, чытайце Рубінава, глядзіце Зюганова), выціраюць і дагэтуль.

«Падобныя форуму (антыкамуністычныя — ПС) ня маюць навуковай маральнай і палітычнай вартасці сёння» — піша Рэдакцыя. Дзіўнавата чытаць гэта ў рэдакцыйнай перадавіцы. Навошта ж тады паліць з усіх ствалоў па «прывідах» мінулага?

«Ідэя пакаеньня камуністаў анахранічная» — сьцьвярджае «Наша Ніва». Позна каляцца хіба што па сьмерці. Ці памёр камунізм? Не.

Вуліцы Карла Маркса і помнікі Леніну на

месцы. Майкі Чэ Гевары на жыватах. Гімны БССР ды СССР увушшу. Зрэшты, дастаткова зірнуць нат на форум nn.by, каб пераканацца: усё вельмі надзённа.

Сам Сяргей Калякін у сьвежым нумары «Таварыша» піша: «Ідэалы Окцябрыя ешчэ прэстоіт прэтворіць у жыцьне». Памятлівага беларуса такі лёзунг прабірае да касьцей.

Чым камунізм, па вялікім рахунку, розніцца ад нацызму? Тым, што нацысты знішчалі чужых, а камуністы — сваіх? Тым, што дагэтуль ня высветлена, хто знішчыў больш?

Параў бы калегам-нашаніўцам выхоўваць нецярпімасць да зла на рэчах менш спрэчных, чым той жа «Таварыш».

Як хрысьціяне мы мусім умець аддзяляць грэх ад грэшніка. Веру ў тое, што нават самы фанатычны камуніст, шчыра пакаюшыся перад Богам, атрымае дараваньне. Але сам камунізм — прычым не адно як практыка, але і як бязбожная, агрэсіўная, клясавая, разбуральная ідэалёгія — зло, якое ня мае апраўданьня. Сёньняшня «дзяржаўная ідэалёгія» у параўнаньні з камунізмам — сучэльная, прабачце, дэкларацыя правоў чалавека.

Пра што спрачаемся, беларусы?

Чытайма прапановы Антыкамуністычнага форуму!

Праграма дзеяньняў па выкараненьні наступстваў панаваньня камуністычнага рэжыму ў Беларусі

1. Дамагацца ад дзяржаўных органаў Рэспублікі Беларусь прызнаньня дзеяньняў камуністычнага рэжыму ў 1919–1956 гг. генацыдам беларускай нацыі і публічнага асуджэньня камуністычнай ідэалёгіі як тэарэтычнага падмурку гэтых злачынстваў.

2. Патрабаваць заканадаўчай забароны пра-

Беспрынцыповасьць

Калі не знайшлося ў гэтай краіне ніводнага чалавека, нават з тых, хто называюць сябе нацыянальна сьвядомымі, хто мог бы ўзяць на сябе адказнасьць за выступ супраць камунізму, то я гатовы ўзяць адказваць за любыя антыкамуністычныя акцыі, уключаючы тую, што была на сядзібе БНФ з газэтай «Товарищ».

Балюча за Беларусь, у якой нават на сядзібе БНФ, распаўсюджваецца газэта, на старонках якой у вельмі «дэмакратычнай» і прывабнай форме апраўдваецца і прапагандаецца камунізм і такія каты беларускага народу, як Ленін.

Любая сувязь нацыянальнага руху з фашысцкай ці камуністычнай ідэяй (што адбываецца, калі газета пазыцыянуе сябе як газета нацыянальная і пры гэтым апраўдвае камунізм), ёсьць ганьбай.

«Арганізацыя такога форуму была б гераізмам у 1977 і справядлівасьцю ў 1987, але ў 2007 ад усяго гэтага патыхала проста пірам». Сапраўды, цяпер асуджэньне камунізму болей не справядлівасьць? Сапраўды, у нас няма помнікаў

катам і паўсюль ушанаваньня месцы расстрэлаў камуністамі соцень тысячаў беларусаў? Сапраўды, спадар Дынько, абараняць камунізм для Вас сёння — гэта справядлівасьць, тады як у 1987-м было справядлівасьцю адваротнае? (Заўважце, ні я, ні арганізатары форуму ніколі не абразілі асабіста ніводнага камуніста, у адрозьненьне ад аўтараў артыкулу.)

Ці ведаеце Вы, што распаўсюджваць нацысцкія кнігі ў Нямеччыне забаронена, як і маляваць свастыку? А ў нас? Давайце на Курапатах усталяем помнікі Леніну, а на курапацкіх крыжах намалюем чырвоную зорку і «серп і молат»? Пра «страх і рызык» выдаўцоў газэты «Товарищ»: як вядома, і фашыстам, і камуністам няпроста было прыходзіць да ўлады. Яны рызыкавалі сваім жыцьцём, так што выдаўцам газэты «Товарищ» ёсьць з каго браць прыклад.

Калі маўчаць тыя, хто прэтэндуе на лідэрства, то хай будзе для абаронцаў і прапагандыстаў камунізму хаця б мой слабы голас. Я гатовы да выліцця ўсяго бруду, які ўжо пачаў ліцца ад іх.

Віталь Рышашэўскі
(з камэнтароў на сайце nn.by;
скарочана)

паганды камунізму ў Беларусі, нароўні з фашызмам і нацыянал-сацыялізмам.

3. Зьвярнуцца ў Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь з патрабаваньнем забароны дзейнасьці палітычных партыяў і арганізацыяў, якія стаяць на грунце злачыннай камуністычнай ідэалёгіі.

4. Патрабаваць рэгулярнага адзначэньня на дзяржаўным узроўні Нацыянальнага дня памяці ахвяраў палітычных рэпрэсіяў 29 кастрычніка і ўвядзеньня яго ў афіцыйны дзяржаўны календар сьвяточных і памятных дзён.

5. Патрабаваць ад Міністэрства адукацыі і прагляду вучэбных праграмаў гуманітарных дысцыплінаў, якія выкладаюцца ў сярэдніх і вышэйшых навучальных установах Беларусі, з тым, каб яны ўтрымлівалі безумоўнае асуджэньне злачынстваў камуністычнага рэжыму і недапушчэньня прапаганды камунізму.

6. Стала інфармаваць беларускае грамадства пра камуністычныя рэпрэсіі праз стварэньне і распаўсюд адпаведнай друкаванай і відэапрадукцыі.

7. Стварыць базы дадзеных па камуністычных рэпрэсіях супраць беларускага народу — асобаў ахвяраў, асобаў катаў, месцаў і датаў расстрэлаў і катаваньняў. Распацаць працу па напісаньні «Чорнай кнігі камунізму ў Беларусі».

8. Арганізоўваць зборы подпісаў і ініцыяваць мясцовыя рэфэрэндумы па пытаньнях перайменаваньня вуліцаў і ўстановаў, названых імямі арганізатараў і выканаўцаў масавых рэпрэсіяў, а таксама зьвязаных з прапагандай камуністычнай ідэалёгіі, і дэмантажам помнікаў тэарэтыкам і практыкам камунізму.

9. Дамагацца ўсталяваньня помнікаў і памятных знакаў на месцах расстрэлаў і катаваньняў, усталяваньня помнікаў і мэмарыяльных дошак, а таксама пераназаваньня вуліцаў у гонар знаных барацьбітоў супраць камуністычнага рэжыму ў Беларусі.

10. Стварыць фонд падтрымкі ахвяраў камуністычных рэпрэсіяў у Беларусі дзеля дапамогі тым зь іх, каму такая дапамога патрэбная.

11. Далучыцца да працы Міжнароднага трыбуналу над камунізмам».

Ці ёсьць яшчэ пытаньні, таварышы?

Павал Севярынец

Камэнтар Андрэя Дынька

Разумею і паважаю маральныя імгэратывы, якімі кіруецца тут Павал Севярынец (і арганізатары Антыкамуністычнага форуму). Аднак застаемся пры сваіх перакананьнях, сфармуляваных у камэнтары Рэдакцыі «3 галавою ў мінулым». Думаем, што і Павал зьменіць свае бачаньні.

У такой форме, у якой ён прайшоў, гэта ня быў ні Антытаталітарны форум, ні Антыкамуністычны форум, гэта быў антыІКБоўскі форум. І цяжка ўявіць нешта больш бэссэнсоўнае з пункту гледжаньня нацыянальных інтарэсаў.

Змова КДБ або справа КДБ

Маёра КДБ Андрэя Дзямідава вызвалілі пад хатні арышт. Стала вядома, што сьледчыя дабіваліся ад яго паказаньняў на намесьніка Сухарэнкі Васіля Дземянця і віцебскіх начальнікаў Камітэту, ад якіх ён быццам бы атрымаў загад арганізаваць выбухі ў Віцебску. Гэта або рымэйк «справаў» у стылі 1930-х, або водгульле задумаў КДБ узяць уладу ў краіне.

На днях маёру Камітэту дзяржаўнай бясьпекі Андрэю Дзямідаву зьмянілі меру ўтрыманьня. Яго правялі зь СІЗА пад хатні арышт.

А. Дзямідава затрымалі 19 ліпеня. Праз тры дні яго абвінавацілі ў незаконных дзеяньнях з агнястрэльнай зброяй, боепрыпасамі, выбуховымі рэчывамі, здзейсьненых паводле папярэдняй змовы групай асобаў.

Больш за тры месяцы Андрэй Дзямідаў знаходзіўся пад сьледзтвам і ўтрымліваўся ў СІЗА ў Менску.

Калі два гады таму на віцебскіх вуліцах прагрымелі два выбухі, кіраўнік дзяржавы прынародна абвясціў: «Датычных да тэракту ахламонаў затрымалі».

Сапраўды, двум грамадзянам зь

Віцебску, братам Мурашкам, было прад'яўленае абвінавачаньне ў цяжкім злачынстве. Паўгоду іх трымалі ў сьледчым ізалятары, дамагаючыся ад іх прызнаньня. Але, як пазней высветлілася, арыштаваньня ніякага дачыненьня да таго, што адбылося, ня мелі. Братам нават выплацілі шчодрую — як на постсавецкія звычаі — грашовую кампэнсацыю.

Пасьля па абвінавачаньні ў датычнасьці да тэрактаў у турму непадоўга кінулі зьнамага лідэра апазыцыі Паўла Красоўскага, але мусілі выпусьціць пасьля пратэстаў грамадзкасьці і праваабаронцаў з усяго сьвету.

Наступным падазраваным стаў кадэбіст.

Сваякі маёра кінуліся да незалеж-

най прэсы, як толькі адчулі, што на іхнага сына і мужа хочучь павесіць цяжкія абвінавачаньні. Першыя падрабязнасьці скандальнае вэрсіі сталі вядомыя зь ліста маці маёра Дзямідава.

Супрацоўнікі КДБ карыстаюцца паслугамі сваіх агентаў. Вось маёр Дзямідаў меў «вушы» зь ліку цывільных асобаў. Ягоны інфарматар Г. раней быў асуджаны за цяжкое злачынства паводле арт. 295 Крымінальнага кодэксу. Ня так даўно ў ягоным гаражы выявілі выбуховыя рэчывы. Г. на пытаньне, дзе ўзяў, заявіў: «Атрымаў ад свайго куратара з КДБ».

Маёра Дзямідава ўзялі пад варту ў менскае СІЗА. Правялі ператрусы ва ўсіх ягоных сваякоў, але ніякіх доказаў знойдзена не было. Два ме-

Сухарэнка і Дземянця (у цэнтры) на адкрыцьці помніка Дзяржынскаму. Травень 2006 году

сяцы маёр знаходзіцца ў знявольненні. Цікава, што гэта здарылася літаральна празь некалькі дзён пасля выступу кіраўніка дзяржавы аб навадзеньні парадку ў КДБ.

Аднак на апошняй прэс-канферэнцыі генэральны пракурор Пётра Міклашэвіч заявіў, што датычнасьць маёра Дзямідава да віцебскіх выбухаў «не ўстаноўлена».

Сам Дзямідаў да хатняга тэлефона не падыходзіць — ён пад аховай. Аднак інтэрнэт-выданьне «Беларускі партызан» датэлефанавалася да ягонай жонкі — супрацоўніцы аддзелу юстыцыі Віцебскага гарвыканкаму. Вось што яна распавяла.

Дзямідава вымушалі даць абвінавачваньні на некаторых кіраўнікоў КДБ, у прыватнасьці — на былога першага намесьніка старшыні КДБ Васіля Дземянця (да слова, пляменьніка былога старшыні Вярхоўнага Савету). Дземянця пры канцы ліпеня разам са Сьцяпанам Сухарэнкам А. Лукашэнка адправіў у адстаўку. Дземянцяй у свой час узначальваў Віцебскае ўпраўленьне КДБ.

— Муж кажа, члены сьледчай групы ня раз прымушалі яго даць абвінавачваньні на Васіля Дземянця і некаторых віцебскіх начальнікаў КДБ, ад якіх ён быццам бы атрымаў загад арганізаваць выбухі ў Віцебску, — патлумачыла

Натальля Дзямідава. — Пры гэтым наўзамен яму абяцалі сьпярга мінімальнае пакараньне, а потым — і наагул вызваленьне ад крымінальнай адказнасьці.

Натальля Дзямідава са спасылкай на словы мужа кажа, у верасьні ў СІЗА ў яго пад рознымі зачэпкамі, але без падмацаваньня адпаведнымі дакумэнтамі, спрабавалі ўзяць аналіз крыві. Нашто — невядома.

Як высветлілася, 5 кастрычніка супраць Дзямідава была ўзбуджаная яшчэ адна крымінальная справа — за зьдзяйсненьне заведама незаконнага вобшуку. Дзямідаў сваёй віны не прызнае і сьцьвярджае, што ніякага ператрасу ён не рабіў. Больш за тое, грамадзянка, якую нібыта абшукваў Дзямідаў, у траўні гэтага году памерла...

«Нягледзячы на тое, што муж патрабаваў копію пастановаў аб узбуджэньні крымінальнай справы, гэты дакумэнт ён атрымаў толькі празь месяц, — апавядае Н. Дзямідава. — Спатрэбіўся цэлы месяц і не адна скарга, каб муж атрымаў тое, што патрэбна паводле закону. Дарэчы, сьледчы чамусьці вырашыў аддаць яму гэтую паперу ўвечары і без прысутнасьці адваката. Да таго ж, уручаны пад расьпіску пастанова розьнілася зьместам ад той, зь якой мужа азнаёмілі ў СІЗА Менску 6 кастрычніка... Паводле фактаў гэтых парушэньняў наш ад-

вакат ужо накіраваў скаргі ў адпаведныя інстанцыі».

Андрэй Дзямідаў кажа, што калі ён даўдзе ў судзе сваю невінаватасьць, то без ваганьняў звольніцца з органаў дзяржбясьпекі.

Расказанае Н. Дзямідавай пралівае сьвятло на таямнічы і востры сюжэт.

Пракуратура падазрае, што супрацоўнікі КДБ спрабавалі паўплываць на палітычную сытуацыю ў краіне праз арганізацыю выбухаў. Цікава, што менавіта на хвалі дэстабілізацыі сытуацыі ў Расеі ў выніку шэрагу выбухаў прыйшоў да ўлады Пуцін, пасля чаго прадстаўнікі спэцслужбаў занялі ўсе ключавыя пасады ў краіне. Не да канца высветленыя і абставіны таго, хто і нашто нібыта рыхтаваў выбухі і падпалы ў беларускай сталіцы на 19 сакавіка, якімі страшыў Сьцяпан Сухарэнка напярэдадні выбараў. Або ад каго і нашто сыходзіла ідэя запалохваць выбарцаў такімі выбухамі, калі яны не рыхтаваліся.

Калі ж уся гэтая справа сфабрыкаваная, гэта азначае, што ўладныя вярхі рыхтавалі, яшчэ рыхтуюць або прынамсі разглядалі магчымасьць шматхадовай камбінацыі зь няяснымі засновамі, але выразнымі мэтамі. КДБ меў стаць ахвярным казлом, каб на яго зваліць віну за правалы ў палітыцы і нават некаторыя злачынствы.

Мікола Бугай

СЬЦІСЛА

33 краіны прапанавалі асудзіць Беларусь за парушэньне правоў чалавека

33 краіны ўнеслі на Генэральную асамблею ААН праект рэзалюцыі, якая асуджае Беларусь за парушэньне правоў чалавека. Аўтары выказваюць «глыбокую занепакоенасьць з нагоды працягу выкарыстаньня сыстэмы крымінальнага прыватнага суду для таго, каб прымусяць замаўчаць палітычную апазыцыю й

праваабаронцаў, у тым ліку ў форме самавольнага затрыманьня, невыкананьня належных працэсуальных нормаў і зачыненых палітычных судовых працэсаў над вядучымі прадстаўнікамі апазыцыі й праваабаронцамі».

3 наступнага году раёнкі ў колеры

Сёлета на гэтыя мэты было закуплена абсталяваньня на суму 1 млрд 700 млн руб. Пра

гэта паведаміў намесьнік міністра інфармацыі Ігар Лапцёнак.

БНФ гатовы правесці зьезд на Кастрычніцкай

Пра гэта заявіў намесьнік старшыні Партыі Віктар Івашкевіч. Памяшканьня для правядзеньня зьезду ўлады не давалі. Зь іншага боку, калі зьезд ня будзе праведзены, зьявіцца падстава для

ліквідацыі партыі. Таму В.Івашкевіч заявіў пра гатоўнасьць правесці зьезд Партыі БНФ на Кастрычніцкай плошчы Менску. Як толькі В.Івашкевіч выказаў такую пагрозу, яму патэлефанавалі з гарвыканкаму і паведамілі, што «вызваліўся» Палац культуры аўтазаводу. Зьезд пройдзе 8—9 сьнежня. Частка актывістаў ПБНФ выступае за абнаўленьне кіраўніцтва партыі.

Буг

Ніна Шпак страшыць Лукашэнку

або Машына дзяржаўнай прапаганды, убачаная зь сярэдзіны.

Інтэрнэт-парталу «Белорусский партизан» патрапіў ліст начальніка інфармацыйна-аналітычнага цэнтру пры Адміністрацыі прэзідэнта Ніны Шпак да старшыні Адміністрацыі Генадзя Навіцкага. Зь ліста можна даведацца, што ўлады рыхтуюцца да чарговага наступу на недзяржаўныя СМІ і шукаюць спосабы зрабіць дзяржаўныя СМІ больш прывабнымі. Прычына: насельніцтва не давярае дзяржаўным СМІ і ня хоча іх купляць. Запіска напісаная ў тэрмінах ваеннага данясення, густа прыпраўленага парасыхалегіяй. «Супрацьстаянне», «разбуральнае ўздзеянне», «запавяненне і карэкцыя ўстановак сьведомасці і падсведомасці» — у такіх выразях сін. Шпак аналізуе сродкі завадальнага звычайнага, канстытуцыйнага нават у лукашэнкаўскай РБ права грамадзянаў на атрыманне інфармацыі.

Шпак канстатуе, што афіцыйныя СМІ ў пытаннях уплыву на грамадзянаў палкам саступаюць апазыцыйным. Дзяржаўныя выданні, на думку Шпак, «цалкам прайграюць недзяржаўным, у якіх матэрыялы падаюцца больш разнастайна, арыентаваныя на розныя (але заўжды канкрэтныя — інваліды, студэнты, гарнякі і г. д.) сацыяльныя групы». Тады як «у большасці друкаваных дзяржаўных СМІ не праглядаецца арыгінальнай аўтарскай канцэпцыі, пазнавальнага стылю рэдакцыі».

У аналітычнай запісцы прызнаецца, што незалежныя СМІ, у адрозненне ад дзяржаўных, «апэратыўна размяшчаюць» і, галоўнае, удумліва аналізуюць «інфармацыю пра новыя заканадаўчыя акты і эканамічныя рашэнні». Аднак што прапануе Шпак? Вы думаеце — разнявольць дзяржаўныя выданні, каб яны маглі самі шукаць інфармацыю і яе крытычна разбіраць? Памыліцеся, грамадзяне: «зрабіць усё магчымае, каб не дапускаць уцечку інфармацыі дзяржаўных структураў па неафіцыйных каналах» і «абавязаць кіраўнікоў рэспубліканскіх органаў кіравання сфармаваць у інтэрнэце якасна новыя парталы, забяспечыўшы іх ня толькі даведкай, але і агульнай аналітычнай

інфармацыяй».

Якой разнастайнасці, якой аўтарскай канцэпцыі хоча сін. Шпак ад выданняў, якія карыстаюцца адным пералікам забароненых тэмаў і адным чорным сьпісам забароненых асобаў, якія нумар у нумар перадрукоўваюць аднастайныя камэнтары агенства БЕЛТА, што аж сыжыкаюць нянавісьцю да ўсяго, што пярэчыць інтарэсам аднае

Ніна Шпак.

палітычнае групоўкі? Калі тысячы гэтых СМІ за 13 гадоў ні разу нават у малым не крытыкавалі ніводзін крок непагрэшнага кіраўніка?

Чаго дзівіцца тады звесткам сацыялагічнага даследавання, якое выявіла, што рэспубліканскія выданні кіпталу «Советской Белоруссии», «Рэспублікі», ці «7 дней» чытаюць «толькі чыноўнікі, а таксама пэнсіянэры і людзі перадпэнсійных гадоў». Што «тэмы зацікаўленасцяў моладзі ў гэтых выданнях фактычна не прысутнічаюць».

Паводле звестак Шпак, за пэрыяд студзень—травень 2007 г. у гандлёвай сетцы УП «Гомельаблсаюздруку» працэнт сьпісаньня склаў: «СБ» — 29,6%, «Рэспубліка» — 20,2%, «Гомельская праўда» — 23,8%, «Гомельские ведомости» — 32,6%.

А ў Магілёўскай вобласці гэты працэнт яшчэ большы: «СБ» — 44,9%, «Рэспубліка» — 36,2%, «Могилевские ведомости» — 51,4%, «Могилёвская правда» — 38,7%.

У гандлёвай сетцы «Магілёўаблсаюздруку» працэнт сьпісаньня склаў: «Советская Белоруссия» — 44,9%, «Рэспубліка» — 36,2%, «Могилевские ведомости» — 51,4%, «Могилёвская правда» — 38,7%.

І гэта ў вочыне лукашэнкаўцаў!

І гэтыя людзі яшчэ тлумачылі разрыў дамоваў «Белсаюздруку» зь незалежнымі выданнямі высокімі лічбамі сьпісаньня! Не баяцца, што ў іх адсохне язык!

Шпак піша аб праведзеным апытанні на тэму «Ці давяраеце вы дзяржаўным СМІ?». Палова рэспандэнтаў адказала, што толькі часткова. Шпак, дарэчы, ясна разумее, што азначае на праўдзе такая лічба ў такой сыстэме, як беларуская.

Ёсць у запісцы Шпак асобныя згадкі пра спадарожнікавае тэлебачанне і інтэрнэт. Скачок колькасці абанэнтаў спадарожнікавага тэлебачання разглядаецца як праява незадаволенасці жыхароў краіны вяшчальнем нацыянальных тэлеканалаў. Інтэрнэт жа — зьявіцца ўвагу на фармулёўку! — «адкрывае пырокія перспектывы для заадавання, а таксама карэкцыі ўстановак сьведомасці і падсведомасці карыстальнікаў».

Прыводзіцца канкрэтны сьпіс нэгатыўных дзеянняў, якімі недзяржаўныя СМІ нібыта наносаць удар па Беларусі: «1. Замоўчванне дасягненняў беларускага народу (праца, калектывізм, любоў да роднай зямлі, мараль і сумленне, свабода, сацыяльная справядлівасць, народная дэмакратыя, асьвета, сям'я); 2. Стварэнне дзяржаўным чыноўнікам нэгатыўнай рэпутацыі, спробы разбурыць аўтарытэт кіраўніка краіны; 3. Насаджэнне культуры забавляльнасці замест працы і адукацыі; 4. Своеасаблівае тлумачэнне свабоды і правоў чалавека; 5. Пераконванне аб адсутнасці інтэлектуальнага суправаджэння працэсу дзяржаўнага кіравання; 6. Поўнае адмаўленне пазытыўнага значэння савецкага пэрыяду...»

Асаблівую трывогу сін. Шпак выклікае тое, што публікацыі апазыцыйных выданняў «адсылаюць да досведу і стандартаў развітых эўрапейскіх краінаў». У якасці контрапрапаганды яна прапануе дзяржаўным СМІ «паказваць некарэктнасць, а парой абсурднасць і ўтапічнасць арыентацыі на заходні лад жыцця, абумоўлены зусім іншымі эканамічнымі магчымасцямі». Ну так, Польшча і Літва маюць «іншыя

эканамічныя магчымасці», у іх там нафтавыя дажджы цякуць і газ прадукуюцца, як у нас гной. І што можна палешпыць у дзяржаўных СМІ, карыстаючыся такімі «парадамі»?

Напрыканцы Шпак прыводзіць сьпіс рэкамэндацыяў і прапановаў:

1. Даверыць Міністэрству інфармацыі дэталёва вывучыць цягам лістапада—сьнежня 2007г. эфэктыўнасьць выкарыстаньня дзяржаўных СМІ на рэгіянальным узроўні ў фармаваньні патрыятычнага сьветабачаньня насельніцтва;

2. Правесці сацыялягічнае дасьледаваньне, скіраванае на вывучэньне ступені ўплыву інтэрнэту і спадарожнікавага тэлебачаньня на сьвядомасьць беларускай моладзі;

3. Скіроўваць сыгналныя выданьні абласных і раённых СМІ не на адрас Адміністрацыі прэзыдэнта, а на адрас інфармацыйна-аналітычнага цэнтру з мэтай прапановаў па ўдасканалваньні іх дзейнасьці;

4. Абавязаць кіраўнікоў рэспубліканскіх органаў кіраваньня сфармаваць у інтэрнэце якасна новыя парталы, забясьпечыўшы іх ня толькі даведачнай, але і актуальнай аналітычнай інфармацыяй;

5. Зрабіць усё магчымае, каб не дапуськаць упечку інфармацыі дзяржаўных структураў па неафіцыйных каналах;

6. Апэратыўна зьявіцца ў дзяржаўных СМІ поўныя тэксты прынятых заканадаўчых актаў;

7. Шырока растлумачыць у дзяржаўных СМІ эканамічную палітыку краіны;

8. Фармаваць стануўчы вобраз дзяржаўнага службоўца;

9. Пастаянна асьвятляць у дзяржаўных СМІ кіраўнічы досвед найлепшых прадпрыемстваў усіх формаў уласнасьці і індывідуальных прадпрыемстваў;

10. Апэратыўна рэагаваць на неаб'ектыўную і лжывую інфармацыю, разьмешчаную ў дзяржаўных СМІ;

11. Рэкамэндаваць Белтэлерадыёкампаніі стварыць штотыднёвую аналітычную эканамічную праграму, у якой выступалі б маладыя супрацоўнікі кампаніяў усіх формаў уласнасьці...

Карацей, адрэагаваць савецкімі мэтадамі на несавецкую рэчаіснасьць.

Аналітыкам спн. Шпак не прыходзіць да галавы, што прычына коснасьці

дзяржаўных СМІ закладзена ў самую форму іх існаваньня пад поўным кантролем, без канкурэнцыі і ва ўмовах абсалютнае самацэнзуры.

Характэрна, што рэкамэндацыі Інстытуту спн. Шпак не пазбаўлены імкненьня перацягнуць на сябе частку фінансаў, якія выдзяляюцца на прапагандысцкую апрацоўку насельніцтва.

Кіраўніца дзяржаўнага Інстытуту сацыяльна-палітычных дасьледаваньняў разглядае дзяржаву як манополію палітычнай групы, да якой сама належыць. Спн. Шпак бачыць свае і дзяржапарату, і дзяржаўных СМІ задачы толькі праз прызму таго, умацоўваюць яны ці аслабляюць папулярнасьць адной асобы і яе групы. Няма і гаворкі пра неабходнасьць уважана і збалансавана асьвятляць розныя погляды, падыходы, спрыяць таму, каб у краіне адбывалася публічная дыскусія. Ратацыя ўлады выключэецца ў прынцыпе. Няма гаворкі і пра дапушчэньне хоць бы элемэнтаў палітычнага і культурнага плюралізму ў жыцьцё краіны — гэта да тых, хто цешыцца ілюзіямі «лібэралізацыі».

**Зьміцер Панкавец,
Мікола Бугай**

Галоўны ідэоляг краіны Алег Праляскоўскі (справа) і галоўны рэдактар «Советской Белоруссии» Павал Якубовіч

Усе ў паліклініку

Міністэрства аховы здароўя спрабуе падарваць пазыцыі прыватных мэдычных цэнтраў.

Паводле інфармацыі «Ежэ-дневника», 5 сьнежня ў Адміністрацыі прэзыдэнта надызде на ўзгадненьне праект указу, які абмяжуе стаўку першага разраду дактароў прыватных клінік да 140 тыс. руб.

Цяпер у буйных мэдычных цэнтрах яна дасягае 380.000

рублёў. У клінік застанецца толькі адзін шлях утрымаць дасьведчаных кадры: выплачваць зарплату ў капэртах, эканомячы на адлічэньнях з фонду заробнай платы.

Алею ў агонь можа падліць і рэгуляваньне цэнаў на мэдыцэпэ, пра магчымасьць яко-

га ўжо заяўляў міністар аховы здароўя Васіль Жарко. Мяркуюцца ўсталяваць гранічныя цэны на паслугі, якія будуць фармавацца сыхадзячы з рэальных выдаткаў дзяржэктару. Для рэалізацыі гэтай ідэі была прынятая Пастанова Саўміну №1027, згодна зь якой Міністэрства цяпер абавязанае «распрацоўваць і зацьвярджаць адзіныя нормы і нарматывы матэрыяльных і працоўных выдаткаў на платныя мэдычныя паслугі, якія аказваюцца юрыдычнымі

асобамі ўсіх формаў уласнасьці й індывидуальнымі прадпрымальнікамі ва ўсталяваным парадку».

Да прыкладу, зарплата доктара дзяржпаліклінікі фармуецца з акладу 230—240 тыс. і вялікай колькасьці надбавак. Прыватныя клінікі закладаюць у сабекошт істотна большую зарплату дактароў. Таму калі на асобныя паслугі будзе ўсталяваная гранічная дзяржаўная цэна, цэнтры апынуцца на мяжы банкруцтва.

Бут

Лукашэнка: Урад Сідорскага — «дачасьнікі»

А.Лукашэнка запатрабаваў разьвіваць эканоміку на кітайскі ўзор.

Выступаючы на нарадзе па абмеркаваньні бюджэту на 2008 г., А.Лукашэнка прызнаў, што паводле вынікаў 9 месяцаў ня выкананыя 6 з 19 важнейшых параметраў прагнозу. Рэнгабэльнасьць прадпрыемстваў зьнізілася з 16 да 13%. А. Лукашэнка лічыць адказным за гэта ўрад і намякнуў на магчымую ператраску ня толькі «гаспадарнікаў», але і МУС.

Зь яго словаў, не выконваюцца ўказаньні па вытворчасці прадуктаў і абмежаваньні імпарту. «Я не магу з году ў год

паўтараць адно і тое ж. Гэта ператварае ўладу ў пасьмешышча», — сказаў кіраўнік Беларусі. Ён запатрабаваў спрацьціць падатковую палітыку ў сфэры прадпрыемальніцтва: «Мы не павінны дупшыць ні прыватны, ні дзяржаўны сэктар незразумелымі падлікамі тых падаткаў, якія мусяць выплаціць прадпрыемствы».

А. Лукашэнка назваў урад на чале з С.Сідорскім «дачасьнікамі»: «Урад у цэлым — фінансавы і сілавы блёкі — пачынаюць абрастаць цінай».

А. Лукашэнка гэўны: «няма тых праблемаў, якія мы ня можам вырашыць». «У сьвеце вядомыя варыянты рашэньня такіх праблемаў. Вазьміце, да прыкладу, Кітай». Галоўны клопат Лукашэнка — нарастаньне дэфіцыту замежнага гандлю. «У Кітаі ў свой час вырваліся з гэтага заганага кола. Выйсьце адно: проста трэба больш прадаць, чым купіць», — патлумачыў эканамістам А. Лукашэнка.

Праўда, кітайская мадэль грунтуюцца на нізкіх заробках працоўных, што цяжка ажыццявіць у адкрытай сьвету Беларусі.

Бут

11 лістапада ў сталіцы прайшоў зьезд Моладзі БНФ. На фота: лідэр арганізацыі Алесь Каліта.

Па-ранейшаму залежым ад Расеі

Больш за 10 гадоў Беларусь узгадняе з Расеяй сумесны баянс асноўных энэргарэсурсаў.

Больш за 10 год Беларусь узгадняе з Расеяй сумесны баянс асноўных энэргарэсурсаў. За гэты час наша краіна фактычна ня зменшыла сваёй залежнасці ад усходняй суседкі.

Расея абяцае паставіць у наступным годзе ў Беларусь столькі газу, нафты, вугалю і электраэнэргіі, колькі папросіць Менск. Ня вырашаным застаецца пытаньне цаны энэргарэсурсаў. Канчаткова баянс будзе зацьверджаны на сустрэчы прэм'ер-міністраў у сьнежні.

Аб'ёмы паставак расейскага газу вырастуць на 400 млн куб.м. (на 1,9%) і складуць 21 млрд куб.м. Не змяніўся зь мінулага году аб'ём паставак нафты. Беларускі ўрад здолеў дамагчыся свайго ў пры-

цыповым пытаньні шляхоў паступленьня сыравіны: у наступным годзе аб'ём нафты, што паставяць трубаправодным шляхам, павялічыцца да 18 млн т.

Неістотна зьменшацца памеры паставак каменнага вугалю. У 2008 г. Расея паставіць у нашу краіну 140 тыс.т. вугалю, што на 20 тыс. т менш, чым летась. Гэта адзіны выпадак, калі на практыцы, няхай і ў такіх нязначных памерах, беларускі бок пайшоў на скарачэньне імпарту паліва на карысьць мясцовых рэсурсаў.

Залежнасьць ад расейскай электраэнэргіі ў наступным годзе толькі павялічыцца. Усяго плянуецца набыць 7 млрд кВт/г, зь якіх на Расею прыпадае 5 млрд кВт/г. Рэшту пас-

тавіць Украіна, якая ўлетку бягучага году прыпыніла пастаўкі, паабяцаўшы іх аднавіць пры ўмове падвышэньня кошту электраэнэргіі.

Канцэпцыя энэргетычнай бяспекі прадугледжвае наладжваньне паставак нафты з альтэрнатыўных крыніцаў праз тры гады ў аб'ёме 20% ад патрэбы. Аднак гэтыя пляны пакуль застаюцца толькі дэкларацыямі. Пакуль расейскія нафтаздабывальныя кампаніі маюць інтарэс да Беларусі, айчыныя профільныя чыноўнікі не хвалюцца з нагоды аднабаковага выхаду Расеі з дамовы аб правядзеньні ўзгодненай палітыкі ў галіне транзыту нафты і нафтапрадуктаў па магістральных трубаправодах СНД.

Сямён Печанко

СЬЦІСЛА

Мы адны такія

Беларусь адзіная ў СНД краіна, дзе захаваная цэнтралізаваная сыстэма харчовага забесьпячэньня і дзяржаўнага рэгуляваньня цэнаў на асноўныя прадукты, паведаміў намесьнік міністра сельскай гаспадаркі і харчу Міхаіл Савельеў.

Намесьнік міністра пракамэнтаваў даклад Харчовай і сельскагаспадарчай арганізацыі ААН (FAO), прысьвечаны прагназаванаму росту цэнаў на збожжавыя, які можа прывесці да падаражэньня асноўных прадуктаў харчаваньня. Паводле ягоных словаў, Беларусь, бадай што, адзіная ў СНД краіна, дзе не дапусьцілі рэзкага скачка цэнаў на малочныя і мясныя прадукты, хлеб, бо рэспубліка ў поўным аб'ёме забясьпечаная збожжам. На ягоную

думку, гэта стала магчымым дзякуючы таму, што асноўная частка прадуктаў вырабляецца ўласнымі сіламі, за выняткам алею, чаю, кавы, морапрадуктаў.

Дарагое малако

Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчу працягвае настойваць на падвышэньні закупачных цэнаў на малако на чвэрць, паведамляе БЕЛТА. З такой прапановай міністэрства звярнулася да

Міністэрства эканомікі і ўраду. У Мінсельгасхарчы сваю прапанову абгрунтоўваюць тым, што ў суседніх краінах закупачныя цэны падвысіліся ў параўнаньні зь беларускімі ўдвая, а таксама даражэюць матэрыяльныя рэсурсы.

Броварам меней

Гаспадарчы суд Віцебскай вобласьці прызнаў банкруцтва ААТ «Аршанскі піваварны завод» і прыняў рашэньне

пра ліквідацыю прадпрыемства. Бровар вінен каля 17 мільярдаў рублёў, большую частку зь іх — дзяржаве. Пазыкі плянуецца сплачваць за кошт маёмасьці заводу.

Беларусь прапануе «Газпрому» інвэставаць у «Горадню-Азот» і Белаазёрск

Пра гэта ішла гаворка ў часе сустрэчы першага віцэ-прэм'ера Беларусі Ўладзіміра Сямашкі і старшыні праўленьня ААТ «Газпром» Аляксея Мілера 8 лістапада ў Маскве. Размова ішла аб удзеле «Газпрому» ў будаўніцтве энэргаблёку магутнасьцю 400-500 МВт на новай пляцоўцы Бярозаўскай ДРЭС. Кошт будаўніцтва складзе \$330 млн. Абмяркоўваўся таксама ўдзел расійскага боку ў праграме разьвіцьця «Горадні Азоту».

PHOTO BY MEDIA.NET

Дашкевіч ізноў аказаўся мацнейшы

Юлія Даршкіна

Улады не наважыліся падоўжыць тэрмін знявольнення палітвязня.

Суд над Зьмітрам Дашкевічам, лідэрам незарэгістраванага «Маладога фронту», які цяпер адбывае пакараньне ў шклоўскай калёніі, мусіў пачацца 6 лістапада. Дашкевіча вінавацілі ў парушэньні арт. 402 КК «Адмова альбо ўхіленьне сьведкі ад даваньня паказаньняў». Зьміцер катэгарычна адмовіўся даваць паказаньні супраць сваіх сяброў з «МФ», у прыватнасьці, супраць Івана Шылы. Паводле гэтага артыкулу Дашкевіч мог атрымаць паўгоду турмы дадаткова. За савецкім часам за такое давалі 25 гадоў лягераў.

З раніцы ў Шклове ля будынку калёніі чакалі бацька

Зьмітра, Вячаслаў Дашкевіч, маладафронтаўцы, лідэр прадпрымальнікаў Аляксандар Макаеў, палітык Вячаслаў Сіўчык, намесьнік пасла ЗША Луіс Крышок. За апошнім пільна сачыў чалавек у скурацы, які прадставіўся супрацоўнікам шклоўскага гарвыканкаму. Калі дыплямат пачынаў гаварыць, супрацоўнік адразу даставаў з кішэні дыктафон.

Паступова стала ясна, што суд будзе закрыты. У залю пусьцілі толькі адваката Даш-

**Адвакат
Аляксандар Галіеў
да Вячаслава
Дашкевіча:
Добрую вестку для
Вас нясу**

кевіча Аляксандра Галіева. Нават бацька, які прыехаў на суд са Старых Дарог, застаўся на вуліцы.

А праз сорок хвілінаў пасля пачатку працэсу Галіеў выйшаў ды паведаміў, што суд пераносіцца на 9 лістапада. Прычына фармальная: паводле заканадаўства абвіна-

вачаны мусіць атрымаць паведамленьне пра час судовага працэсу не пазьней як за 5 сутак. Зьміцер даведаўся пра яго 1 лістапада, і на раніцу 6 лістапада поўных пяць сутак не мінула. «Не хачу быць злым прарокам, але, баюся, упаяюць майму Зьмітру па поўнай...», — пэсымістычна зазначыў быў Вячаслаў Дашкевіч.

У пятніцу, 9 лістапада, пад сьценамі калёніі людзей было больш. Пад'ехаў Павал Севярынец, кіраўнік магілёўскай абласной філіі Партыі БНФ Рыгор Костусеў. Апроч адваката, на працэс змог трапіць прадстаўнік офісу АБСЭ, які накіраваў ліст з просьбай аб прысутнасьці на судзе міністру ўнутраных справаў Уладзімеру Навумаву.

Ля турмы было дастаткова міліцыі і людзей у цывільным, але яны ніяк не рэагавалі, калі маладафронтаўцы апрануліся ў майкі з выявай Дашкевіча і разам пачалі маліцца.

Мала хто разьлічваў, што разгляд справы зойме ўсяго дзеве гадзіны. Але ўжо а 12-й быў вырак — 60 базавых велічыняў штрафу (1 млн 860 тыс. рублёў). Пракурор патрабаваў 100 б.в., але судзьдзя Кашкіна зьмякчыла прысуд. Навіну пра вырак прысутныя сустрэлі воклічамі «Жыве Беларусь!»

«Абвінаваўчы прысуд ня робіць гонару ўладам, але гэта лепш, чым сядзець пэсьць месяцаў, — адзначыў Вячаслаў Дашкевіч. — Каб сплаціць штраф, нам з жонкай давялося б працаваць усю гаспадарку. Але я перакананы, што дапамогуць сябры Зьмітра, якіх у яго вельмі шмат».

У апошнім слове Зьміцер не прызнаў віны, сказаўшы, што ня можа сьведчыць супраць сябе і сяброў. Абскарджаваньне прысуд, найхутчэй, ня будзе.

На воллю Дашкевіч выйдзе за дзесяць дзён да Дня волі, 15 сакавіка.

**Зьміцер
Панкавец**

Бэніта Фэрэра-Вальднэр: прысуд Дашкевічу супярэчыць каштоўнасьцям ЭЗ

Камісар Эўразьвязу па замежных сувязях выказала занепакоенасьць паведамленьнем пра прысуд Зьмітру Дашкевічу. Ён супярэчыць прынцыпам і каштоўнасьцям, замацаваным у пасланьні Эўразьвязу народу Беларусі, накіраваным год таму, — гаворыцца ў заяве. Эўракамісар заклікала беларускія ўлады неадкладна вызваліць палітычных вязьняў, у тым ліку і Зьмітра Дашкевіча, і спыніць запалохваньне грамадзянскіх актывістаў.

Дачка адмаўляецца вэрбавацца, маці асуджаюць на папраўчыя працы

9 лістапада пухавіцкі раённы суд асудзіў актывістку Партыі БНФ, настаўніцу зь вёскі Талька Натальлю Ільніч на 1,5 году папраўчых працаў. Яе абвінавачлі ў падбухторваньні да падробкі мэдычнай даведкі.

Даведка была для дачкі спн. Натальлі, Дар'і, якая ўвесну езьдзіла ў Польшчу, каб паўдзельнічаць у гістарычным сэмінары. Адпаведна Дар'я прапусьціла некалькі заняткаў на гістфаку БДУ, дзе яна навучаецца.

Пры канцы красавіка ў дэканат гістфаку прыйшоў супрацоўнік КДБ, які хацеў пагаварыць з Дар'яй. Скажаў, што ён у курсе, дзе дзяўчына знаходзілася тэя дні. Прапанаваў даць інфармацыю пра сэмінар. Скажаў,

што ў такім выпадку Дар'я ня будзе мець праблемаў з навучаньнем і зможа надалей езьдзіць на сэмінары за мяжу. У адваротным выпадку, спэцслужбіст абяцаў пусьціць у суд справу з даведкамі. Дар'я катэгарычна адмовілася ад супрацоўніцтва.

Пасьля было яшчэ некалькі спробаў КДБіста выйсці зь ёй на кантакт, але ўвесь час Дар'я Ільніч адказвала адмовай. Урэшце справа Натальлі Ільніч была перададзена ў суд.

Пакуль незразумела, ці пакінуць жанчыну працаваць у школе настаўніцай. Натальля Ільніч зьбіраецца падаваць скаргу адносна прысуду ў вышэйшыя судовыя інстанцыі.

Зьміцер Панкавец

Натальля Ільніч з дачкой у судзе.

5 лістапада

Графіці ў падтрымку Дашкевіча

Уначы ў Шклове невядомыя расьпісалі палітычнымі графіці муры тутэйшай калёніі й прылеглых будынкаў. Інфармацыя пра затрыманьні не паступала. Нагадаем, што ў шклоўскай калёніі паводле абвінавачаньня ва ўдзеле ў незарэгістраванай арганізацыі адбывае пакараньне **Зьміцер Дашкевіч**. Пазьней графіці ў абарону Дашкевіча зьявіліся ў Бабруйску.

Жалезнічэнку адмовілі

Судзьдзя Цэнтральнага раёну Гомелю **Алена Цалкова** адмовіла ў задавальненьні скаргі адлічанага студэнта Гомельскага дзяржуніверсытэту **Зьмітра Жалезнічэнкі** на неправамерныя дзеяньні адміністрацыі ВНУ. Нагадаем, **З.Жалезнічэнку** адлічылі з ВНУ 7 верасня нібы за сыстэматычнае парушэньне правілаў унутранага распарадку ўнівэрсытэту. Зьміцер быў адным з арганізатараў канцэрту беларускіх бардаў 23 чэрвеня ў Гомелі.

6 лістапада

Беларускамоўныя блянкі дэкларацыяў з боем

У аэрапорце «Менск-2» на мытні **Зьміцер Жалезнічэнка**, які накіроўваўся ў Брусэль для ўдзелу ў моладзевай канфэрэнцыі, запатрабаваў блянкі дэкларацыяў па-беларуску. Супрацоўнікі мытні спасылаліся на дзёвюжмоўе, але ў выніку блянкі ўсё ж адшукалі.

7 лістапада

Зачыстка ў Салігорску

Салігорская моладзь на цэнтральнай плошчы гораду правяла акцыю, прысьвечаную чарговай гадзіне Кастрычніцкага перавароту. Калі да помніка Леніну падыходзіла дэлегацыя райвыканкаму, сямера юнакоў апраунлі на сябе саколкі з надпісам «Камунізм пад трыбунал» і

разгарнулі расьцяжку з такімі самымі словамі. Міліцыянты затрымалі **Івана і Ілью Шылаў**, а таксама **Крысьціну Самойлаву**. Шылаў трымалі ляжачымі на сьнезе пакуль не пад'ехала машына, Івану разбілі нос.

Рэшта ўдзельнікаў акцыі ўсклала вянок з калючага дроту, на якім было напісана «Ахвярам палітычных рэпрэсіяў. 1917—1991. 1994—2007», да помніка Дзяржынскаму, што знаходзіцца побач з будынкам гарадзкой міліцыі.

Затрыманых пратрымалі больш за дзеве гадзіны ў пастарунку. Старшы сьледчы салігорскай пракуратуры паведаміў Івану Шылу, што супраць яго пачынаецца расьсьледаваньне паводле арт. 363 КК «Супраціў работнікам міліцыі».

8 лістапада

Журналіста праслухоўвалі

У пракуратуру выклікалі гарадзенага журналіста **Івана Романа**. Пракурор прадставіў яму раздрукоўку тэлефонных размоваў з рэдакцыяй радыё «Рацыя» ў Беластоку. І на падставе гэтага задаў яму пытаньне, ці не працуе ён без акрэдытацыі на замежным радыё. У верасні Івану ўжо выносілі папярэджаньне за супрацоўніцтва з замежным радыё без акрэдытацыі. Іван Роман адмовіўся даваць паказаньні.

Юначкі страшацца КДБ

Моладзевую актывістку прафсаюзу РЭПам **Марыю Дзюбу** выклікалі да рэктара Магілёўскага дзяржаўнага ўнівэрсытэту харчаваньня. У прыёмнай яе чакаў малады чалавек, які прадставіўся супрацоўнікам КДБ. Ён меў зьвесткі пра месца працы бацькоў дзяўчыны, ксэракопію яе пашпарту. Ён цікавіўся патасоўкай, якая адбылася ў Менску падчас Сацыяльнага маршу, складам незалежнага прафсаюзу. КДБіст прапанаваў супрацоўніцтва. Марыя адмовілася. Суразмоўца страшэй магчымымі

праблемамі ў вучобе.

11 лістапада

Сход БНФ пад міліцэйскт грукат

У Ваўкавыску на сход Партыі БНФ па вылучэньні дэлегатаў на Зьезд, што запланаваны на 8—9 сьнежня, спрабаваў патрапіць кіраўнік мясцовай ідэалагічнай вэртыкалі. Удзельнікі сходу вырашылі яго не пускаць. У выніку, цягам усяго сходу, у жалезныя дзьверы безупынна грукаліся чатыры супрацоўнікі міліцыі. Побач прысутнічалі некалькі чалавек у цывільным. Пасьля мерапрыемства міліцыянты зрабілі спробу перапісаць пашпартныя зьвесткі ўдзельнікаў сходу.

Пратэстанты безь сьвятла

На выходныя ў Менску ў царкве «Новае Жыцьцё» ладзілася моладзевая малітоўная канфэрэнцыя. Сталічныя ўлады спрабавалі перашкодзіць мерапрыемству. Да будынку прыехалі прадстаўнікі Энэрганагляду і кіраўніцтва міліцыі Маскоўскага раёну. Пасьля таго, як візытантаў не пусьцілі ў памяшканьне, будынак быў адключаны ад разьмеркавальнага электрашчыта.

СП

Швэдзкай сацыял дэмакратцы забаранілі ўезд у Беларусь

Сёньня ў Беларусь не ўпусьцілі мэнэджэра швэдзкага міжнароднага цэнтру Улафа Пальме Наташу Аляксееву. У аэрапорце «Менск 2» ёй не паставілі дазволны для ўезду штамп з той прычыны, што яна мае два пашпарты — швэдзкі і расейскі.

Наташа Аляксеева — даўні партнэр беларускіх сацыял дэмакратаў. Яна неаднаразова была ў нашай краіне і да сёньняшняга дня ніякіх праблем у Аляксеевай не ўзьнікала. У Менск яна ляцела па запрашэньні БСДП.

ЗП

Show must go on

Апошнія падзеі ў Грузіі выглядаюць павучальнымі. Піша Віталь Тарас.

Апошнія падзеі ў Грузіі, а ў яшчэ большай ступені — тое, як яны асвятляліся тэлебачаннем, выглядаюць шмат у чым павучальнымі.

Кадры разгону мітыngu ў цэнтры Тбілісі часам нагадвалі «карцінку», не аднойчы бачаную на вуліцах Менску падчас акцыяў апазыцыі. Вадамёты супраць дэманстрантаў у Беларусі, праўда, яшчэ не ўжываліся. Але з другога боку, грузінскі спэцназ мог бы павучыцца ў менскіх калегаў ужыванню шумавых гранатаў і спрытнаму выкарыстанню аўтазакаў. Нічога дзіўнага тут няма. Спэцназ — у Маскве, Менску, ці Тбілісі — ствараўся аўтарытарнай уладай не для таго, каб міндальнічаць.

Разам ля тэлевізара

Трохі дзіўным падалося іншае. Тэмай Грузіі ў нядзелю адчынілася галоўная праграма БТ — «Панарама тыдня». Уступленне на пасадку арцыбіскупа Тадэвуша Кандрусевіча ў Менску апынулася ў праграме на апошнім месцы. (Пры гэтым арцыбіскуп гаварыў па-беларуску, а вядоўца «Панарамы» звяртаўся да яго па-расейску, як быццам гутарка адбывалася на тэлебачанні суседняй дзяржавы.) Расейскія тэлеканалы, вядома, уважліва сачылі за падзеямі ў Тбілісі, а канал «Вести», напрыклад, які вяшчае круглыя суткі, трансляваў разгон апазыцыі ў жывым этэры, скарыстаўшыся карцінкай прыватнай тэлеканцыі «Імэды». Аж да моманту, калі яе вяшчанне было гвалтоўна спыненае спэцназам.

Але ж пад канец тыдня, пасля таго, як Міхаіл Саакашвілі прыняў раптоўнае рашэнне аб датэрміновых прэзідэнцкіх выбарах і сытуацыя стабілізавалася, пасля таго, як аднавіліся спробы дыялёгу паміж уладай і апазыцыяй, расейскае тэлебачанне пачало паступова губляць цікавасць да грузінскае тэмы.

Трэба прызнаць, што для расейскіх мэдыяў падзеі ў Тбілісі сталіся сапраўдным падарункам. Па-першае, яскравая карцінка разгону дэманстрантаў паліцыянтамі, якія нагадвалі пэрсанажаў «Зорных войнаў», сама па сабе была выйгрышной для тэлевізачанья. Яе паказвалі ўсе міжнародныя інфармацыйныя каналы (праўда, ня ўсе адкрывалі імі выпускі тэленавінаў).

Па-другое, драматычныя відэакадры адсунулі на задні плян тэму Кастрычніцкай рэвалюцыі, якую імкнуліся выкарыстаць расейскія камуністы ў сваёй выбарчай кампаніі, замянаючы тым самым піяру «Адзінай Расеі». Нават рэканструкцыя вайсковага параду 7 лістапада 1941 г. на Краснай плошчы не была паказаная ўжывую ў расейскім этэры.

Ну, і галоўнае, што расейскія рэпартэры, тэлевядоўцы і камэнтары (а разам з імі, трэба думаць, і мільёны тэлегледачоў) проста ўпіваліся магчымасцю крытыкаваць рэжым Саакашвілі. Упершыню за апошні час ня Запад чытаў натацыі Расеі за адсутнасць дэмакратыі, палітычных свабодаў і псеўдавыбары, а Расея крытыкавала

празаходніцкі ўрад былой савецкай рэспублікі, якая мае нахабства імкнуцца ў НАТО. Крытыкавала за парушэнне права на дэманстрацыі, на свабоду слова, за арышты лідэраў апазыцыі, за жорсткасць абыходжанья з імі і з прэсай.

Яшчэ нядаўна расейскія мэды не заўважалі ва ўпор разгону мірных дэманстрацыяў, прэвэнтыўных арыштаў апазыцыі, збыцця журналістаў у братняй Беларусі (прычым без усялякага надзвычайнага становішча). Бо яе кіраўнік, як бы да яго ні ставіліся ў Крамлі, усё-ткі для расейскага начальства свой. А Саакашвілі, безумоўна, чужы. Вучыўся ў ЗША, свабодна валодае ангельскай мовай, ды і расейскай таксама. Нават лепей за многіх расейскіх чыноўнікаў. І пры гэтым шануе ўсё грузінскае — мову, гісторыю, культуру, нацыянальную сымболіку, любіць (цяпер дакладней будзе сказаць — любіў) прэсу, даступны для журналістаў.

Зразумела, гэта ніякім чынам не апраўдвае аўтарытарных замашак кіраўніка Грузіі. Але ня любяць яго ў Расеі, вядома, зусім не за тое.

Ад нянавісьці да любові...

Нелюбоў да цяперашняга кіраўніцтва Грузіі часам набывае ірацыянальныя формы. У расейскіх журналістаў раптам выявілася ўсеагульная сымпатыя да лідэраў грузінскае апазыцыі. Многія з іх у антырасейскай, антыімперскай

рыторыцы маглі б даць сто пунктаў наперад у параўнанні з дзейным прэзідэнтам. Успомнім хаця б экс-міністра абароны Іраклія Акруашвілі, які параіў расейцам піць фекаліі замест грузінскага віна. Між іншага, сярод лідэраў апазыцыі, за якую так перажываюць сёння ў Расеі, апынуўся вядомы бізнэсовец Бадры Патаркацышвілі — даўні сябар і правая рука лёнданскага сядзельца Барыса Беразоўскага. Таго самага Беразоўскага, зь якога расейскія СМІ даўно зрабілі самага галоўнага і самага страшнага ворага народу!

А якую мэту пераследуюць беларускія тэлеканалы, калі вылучаюць на першы плян падзеі ў Тбілісі? Зусім нядаўна ў Менску адчынілася пасольства Грузіі, зусім нядаўна Аляксандар Лукашэнка прызнаваўся амаль што ў любові да грузінскага народу. Што, на БТ вырашылі адпосыць за даўнія рэзкія выказваньні Саакашвілі пра арышты грузінскіх журналістаў падчас вясновых падзеяў 2006 году? Наўрад ці. Проста, відаць, успамін пра «рэвалюцыю ружаў», як і пра ўсе іншыя каляровыя рэвалюцыі выклікае ідэасынкразію начальства ў Беларусі. Трэба ўсім паказаць, што ніякай дэмакратыі ў Грузіі не было і ня можа быць, што гэта ўвогуле фікцыя, выдумка заходніх спэцслужбаў.

Гэта тое, што хочучь паказаць і навязаць беларускаму гледачу. А што ён бачыць, якія высновы робіць для сябе? Розныя часткі глядацкай аўдыторыі глядзяць і ўспрымаюць карцінку на экране па-рознаму. Заўсёды была і будзе сярод гледачоў вялікая доля «заўзятараў», якім, па вялікім рахунку, усё адно, што адбываецца «на полі». Галоўнае атрымаць відовішча. Гэта можа быць аўтакатастрофа падчас гонак «Формулы-1», гэта могуць быць сутыкненні паміж футбольнымі фанамі, альбо паміж фашыстамі і анархістамі, гэта можа быць паводка ў Нямеччыне, ці пажар у доме састарэлых, тэракты ў Іраку, разгон дэманстрацыі ў Пакістане або Грузіі. Такія людзі ў рэальнасці назіралі вонкі за расстрэлам Белага дому ў Маскве ў 1993-м і за падзеямі на Плошчы ў Менску ў

2006-м. На гэтую аўдыторыю, трэба прызнаць, нацэленае ў першую чаргу сучаснае тэлебачаньне. Гэта на яе, любімую рэжымадаўцамі, разлічаныя выпускі навінаў, запоўненыя гісторыямі пра маньякаў, гвалтаўнікоў, кілераў, выгварэнцаў, поп-зорак. Хай цікавасца чым заўгодна, абы не палітыкай.

Нечуваная раней рэч — выпускі навінаў нават на дзяржаўных каналах перабіваюцца страшэнна даўгімі блёкамі камэрцыйнай рэжымы. Які нармальны глядач не пераклучыць тэлевізар на іншы канал? Быў бы выбар. Гэта значыць, што дзяржаўнае тэлебачаньне ўжо ня верыць у сваю сакральную функцыю: быць носьбітам ідэалёгіі, правадніком дзяржаўнае палітыкі. І махнула рукой на гледача.

Якая там палітыка? Якая інфармацыйная функцыя? Якія законы ўспрыняцьця? Галоўнае — хутчэй зарабіць, пакуль дазваляюць.

Ілюзія суперажывання

Але ж і больш інтэлектуальная частка глядацкай аўдыторыі сочыць за падзеямі ў краіне і сьвеце пераважна не праз дасьледчыцкую цікаўнасьць ці прафэсійны абавязак. Многія з нас зь непадробнай цікавасьцю й суперажываньнем сачылі за падзеямі ў Тбілісі. Як перад тым — за выбарамі ў Польшчы, а перад тым — за выбарамі ва Ўкраіне. Бо калі ў тваёй краіне адсутнічае палітыка як такая, як барацьба за ўладу падчас сапраўдных выбараў, як спаборніцтва партыяў і, галоўнае, ідэяў — тады застаецца сачыць за палітычнымі падзеямі за мяжой.

Некалі ў праграме «Час» на савецкім Цэнтральным тэлебачаньні найбольш цікавымі былі міжнародны разьдзел і паведамленьні пра надвор'е. Надвор'е, адрозна ад палітыкі КПСС, было непрадказальным. А ў сюжэтах пра Захад за прапагандысцкімі клішэ і штампамі іншым разам (залежала ад здольнасьцяў журналіста) можна было разгледзець элементы жывога жыцьця.

Сённяшняя «Панарама», за

выключэньнем выпадкаў, калі трэба паказаць кіраўніка дзяржавы, ставіць сюжэты з замежжа на першае. І нават не таму, каб паказаць, як «у іх» кепска і як «у нас добра». Яшчэ Рабіновіч са старога савецкага анэкдоту казаў: «Калі ў іх гэтак кепска, а ў нас гэтак добра, дык чаму ў нас ТАК добра, а ў іх — ТАК кепска?» Проста ў Беларусі навіны зьніклі як жанр. Яшчэ за савецкім часам проста гледачу стала ясна, што пастановы партыі і ўраду, зьезды аленеводаў і камсамольскія канфэрэнцыі, прырост надояў малака ў канкрэтным калгасе альбо адкрыцьцё новай станцыі мэтро ці гуртка філіялістаў пры ЖЭС ня ёсьць навінамі ў звыклым сэнсе слова. Гэта проста сыгнал, указаньне кіраўніцтва сваім падначаленым на тое, што ў дзяржаве ўсё стабільна, і нічога ня будзе мяняцца ні цяпер, ні ў бліжэйшай будучыні. Вось чаму большасць сацыялігічных апытаньняў выказваюць пэўны давер публікі да дзяржаўнай прэсы і пэўны недавер — да незалежнай. Таму што недзяржаўныя СМІ пішуць пра тое, чаго не паказвае БТ. А значыць, такога проста ня мусяць быць. Бо калі стаць на іншы пункт погляду, тады трэба пераглядаць і ўвесь сённяшні парадак жыцьця, пры якім праблемы могуць быць толькі ў ЗША, Грузіі альбо ў Расеі. І ніякім чынам не ў Беларусі.

І яшчэ адзін урок апошніх дзён. Рэпартажы з Тбілісі, як ужо гаварылася на пачатку гэтага артыкула, уваскрасілі ў памяці падобныя рэпартажы зь Менску. Імі летась у сакавіку былі запоўненыя амаль усе замежныя тэлеканалы. Мы глядзелі іх і нам здавалася, што нам суперажывае ўвесь заходні сьвет.

Але сёння пра тыя падзеі ўжо мала хто памятае. Забудуцца й кадры разгону маніфэстацыі ў Тбілісі. Show must go on!

Нічога звышважнага, чагосьці такога, што здольнае перагарнуць нашае жыцьцё, мы ня знойдзем для сябе, на жаль, на экране тэлевізара ці ў кампутары. Варта адысьці ад экрана, каб зразумець: адзіна важнае — тое, што ў нас унутры.

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Біскуп Антоні Дзям'янка, кардынал Казімер Сьвѣнтэк і апостальскі нунцый Марцін Відавіч перадаюць арцыбіскупу ягоны пастарал.

Чалавек, сьведамы сваёй ролі на зямлі

Інгрэс арцыбіскупа Тадэвуша Кандрусевіча.

На ўрачыстасьці прысутнічалі сьвятары ўсіх дзяцэзіяў, усе беларускія біскупы. Прыехалі афіцыйныя госьці з Ватыкану, Расеі, Літвы, Украіны, Румыніі. Напярэдадні мітрапаліт правёў прэс-канфэрэнцыю, падкрэсьліўшы, што заўсёды меў добрыя дачыненні з СМІ і зьбіраецца часцей ладзіць сустрэчы з журналістамі. Тадэвуш Кандрусевіч адзначыў, што вярнуўся ў Беларусь зь вялікай радасьцю. Ён згадаў той час, калі быў біскупам у Беларусі з 1989 па 1991 г. За гэты пэрыяд у краіне адкрылі 97 касьцёлаў, духоўную сэміна-

рыю ў Горадні, выдалі Катэхізіс па-беларуску.

На пытаньне, ці няма ідэі адкрыцьця на базе менскага касьцёлу Сьвятога Язэпа духоўнай сэмінарыі, Тадэвуш Кандрусевіч адразу сказаў, што не валодае поўнай інфармацыяй пра сытуацыю з храмам, таму ня будзе камэнтаваць.

На думку мітрапаліта, і ў гарадзёнскай і ў пінскай сэмінарыях набіраюць недастатковую колькасць слухачоў: «...Недастаткова людзей адчуваюць сьвятарскае і манаскае пакліканьне. (...) Што да Менску, то тут духоўная на-

вучальная ўстанова папросту неабходная. Хай гэта будзе каледж, ці тэалягічны факультэт, але рабіць гэта абавязкова. Таксама трэба адчыніць у сталіцы хрысьціянскае выдавецтва», — сказаў ён.

Выказаўся мітрапаліт Кандрусевіч і наконт канкардату афіцыйнага Менску з Ватыканам, зазначыўшы, што такое пагадненьне толькі ўмацуе пазыцыі Католіцкай Царквы ў Беларусі.

«З усіх постсавецкіх дзяржаваў толькі Літва мае канкардат з Ватыканам, але такія пагадненьні ёсьць у Польшчы, Нямеччыны і іншых эўрапейскіх краінаў.

Гэта будзе істотны крок наперад. Наколькі я ведаю, ёсьць яшчэ шмат няўзгодненых пытаньняў, якія трэба тэрмінова вырашаць. Разам з тым, я спадзяюся, што канкардат усё ж будзе заключаны».

Пра візыт Папы ў Менск Кандрусевіч сказаў наступнае: «Прыедзе тады, калі гэтага захоча Бог. Цяпер жа мы можам толькі маліцца за гэта». Арцыбіскуп Менска-Магілёўскі перакананы, што для Касьцёлу сёньня важна мець добрыя стасункі зь дзяржавай і Праваслаўнай Царквой.

«Касьцёл мусіць актыўна супрацоўнічаць зь дзяржа-

вай, але нягледзячы на гэта ён павінен актыўна гаварыць і абараняць правы вернікаў. Мы можам разам з уладамі змагацца з такімі зьявамі, як суіцыды, наркаманія, алькагалізм. Я вельмі ўзрадаваўся магчымасці сустрэчы з прэзідэнтам Беларусі падчас нядаўняй канфэрэнцыі «Хрысціянства і іслам», якую арганізоўваў мітрапаліт Філарэт. Я ўзгадваў, як аднойчы ў Маскве мяне прадставілі Лукашэнку, тады ён запытаўся: калі ты вернешся да нас? Я ня ведаў, што адказаць, а цяпер вось вярнуўся.

Я вельмі даўно знаёмы з уладкаваным Філарэтам. Вельмі моцна паважаю гэтага чалавека. Мне хочацца працаваць разам з ім і ўсёй Праваслаўнай Царквой, бо мы змагаемся супраць адных і тых жа выклікаў сучаснасці — сэкулярызму і маральнага рэлятывізму. Нам трэба быць разам, шукаць адзіную мову. Між намі ёсць перашкоды і перагародкі, але яны не дасягаюць неба, таму іх можна пераадолець. Можна, мала хто з вас заўважыў, што я прыйшоў на сённяшняю прэс-канфэрэнцыю з кры-

жам, які мне нядаўна падарыў мітрапаліт РПЦ Кірыла. Мне ён вельмі падабаецца. Еднасьць усіх хрысціянаў сёння надзвычай важная, бо адкрыта стаіць пытаньне, ці быць хрысціянству ўвогуле. Усё актыўней падымаюць галаву нэапаганцы», — сказаў Тадэвуш Кандрусевіч.

Таксама мітрапаліт паведаміў, што Касцёл збіраецца працягваць будаваць храмы па краіне. Ён лічыць, што найлепш будаваць невялікія касцёлы, капліцы. Галоўнае, каб на іх пабудову хапала грошай. З новага арцыбіскуп паабяцаў больш актыўна ладзіць пілігрымкі для вернікаў у святыя мясціны, а таксама зрабіць тэлемот між Менскам і Ватыканам.

На ўсе пытаньні, нават задзенныя па-расейску, арцыбіскуп адказаў па-беларуску.

Зьміцер Панкавец

На наступны дзень пасля ўступленьня на пасаду арцыбіскуп Кандрусевіч і кардынал Сьвэнтак служылі імшу і маліліся ў Будславе перад абразом Божай Маці, апякункі Беларусі.

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Ад імя Праваслаўнай царквы арцыбіскуп віншаваў япіскап Бабруйскі і Быхаўскі Серафім. Цырымонія адбылася ў дзень успаміну Сьвятога Язафата Кунцэвіча, і арцыбіскуп Кандрусевіч скіраваў сваю гамілію да тэмы адзінства хрысціянаў.

CATHOLIC.BY

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Сярод запрошаных на цырымонію былі сьвятары, кіраўнікі органаў дзяржаўнай улады, дыпляматы, а таксама Аляксандар Мілінкевіч і Станіслаў Шушкевіч.

Карлсан загаварыў па-беларуску

Група энтузіястаў выдала па-беларуску кнігу «Малы і Карлсан-з-даху». «Так назва найбольш адэкватна перакладаецца з швэдзкай», — кажа рэдактар кнігі, прафэсар Лявон Баршчэўскі. Пераклаў казку Юрась Жалезка.

«У мяне падрастае сын, і ўвесь час паўстае пытаньне, што б яму людзкага пачытаць па-беларуску, — кажа адна з ініцыятарак праекту Настасься Мацяш. — Гэта праблема ўсіх маладых беларускамоўных бацькоў». Ідэю выдаваць дзіцячую клясыку па-бела-

руску падтрымалі Алесь Яўдаха і Аляксандра Макавік.

Карлсана выдалі першым з розных прычынаў. Адыграла ролю і стагодзьдзе Астрыд Ліндгрэн, што адзначаецца сёлета, але найперш выхад сусьветнавыдамага твору па-беларуску мае стаць сыгналам для культурнага асяродку. «Мы можам такім чынам актывізаваць творчы працэс у Беларусі» — лічыць Мацяш.

Яна пэўная, што новая кніга стане выдатным падарункам для дзяцей: «Мы паставілі пытаньне, каб гэ-

Кіраўнік аддзяленьня пасольства Швэцыі Стэфан Эрыксан і выдавец Зьміцер Колас з новай кнігай.

та была якасная кніга з добрымі ілюстрацыямі, у цвёрдай вокладцы». Аздобіла кніжку мастачка Марына Рудзько. Паруліліся выдаў-

цы і пра аўтарскія правы.

Афіцыйная прэзэнтацыя «Карлсана» адбудзецца празь некалькі тыдняў.

СП

Ліндгрэн А. Малы і Карлсан-з-даху. Менск: Выдавец Зьміцер Колас, 2007

Новая кніга пра старыя грошы

Кніга Дзьмітрыя Гулецкага «Манэты беларускай даўніны» — для ўсіх, хто цікавіцца гісторыяй Беларусі дарасейскага пэрыяду.

Кніга ў папулярнай форме распавядзе пра гісторыю грашовага звароту на сучасных землях Беларусі, пра ўздымы і правалы вьл-

ікалітоўскага біцьця манэтаў. У кнізе прадстаўлена шмат выяваў манэтаў і іх тагачасных падробак.

Сам аўтар сьцьвярджае, што гэта толькі «размалёўка». Таямніцы беларускай нумізматыкі яшчэ чакаюць дасьледчыкаў. Задача «Манэтаў беларускай даўніны» — захапіць чытача.

У той час як гісторыя грашовага звароту на землях ВКЛ сягае сотні гадоў, мы амаль нічога ня ведаем пра яе. Каб адчуць покліч гісторыі, дастаткова пакласьці на далонь драбнюткі кавалак мэталу. Напрыклад, срэбны кружэлак паўгрошу Жыгімонта II Аўгуста з выяваю Пагоні. Дарэчы, Жыгімонт Аўгуст ня быў прыхільнікам польскіх грошай, таму каронныя мышцы (манэтыя двары) былі зачыненыя. У межах РП і ВКЛ афіцына курсавалі толькі літоўскія манэты. Больш дакладна пра гэта можна прачытаць у кнізе...

«Манэты беларускай даўніны» можна набыць у кнігарнях і незалежных распаўсюднікаў. Наклад 3000 асобнікаў.

Руслан Равяка

Гулецкі Дз. Манэты беларускай даўніны — Менск: Беларусь, 2007

Падарожжы Вольгі Іпатавай

Выйшла кніга апавяданьняў Вольгі Іпатавай. Большасць тэкстаў — аб падарожжах па нацыянальным нэкропалі, што

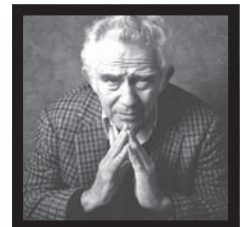
раскіданы па ўсім сьвеце. Письменьніца наведала дзясяткі магілаў і помнікаў гістарычных дзеячоў, якія прысь-

вяцілі жыцьцё барацьбе за свабоду Беларусі — Ваўжэцкага і Каліноўскага, Дуніна-Марцінкевіча і Цёткі, Геніюш і Алесь Адамовіч. Аўтарка піша, што яе кніга — адказ на звужэньне ступені свабоды ў грамадстве ў апошнія 12 гадоў і на адраджэньне ідэалёгіі сталінізму.

БелаПАН, СМ

Іпатава В. Свабода да апошняга дыханьня. — Менск: «Беларускі кнігазбор», 2007

IN MEMORIAM

Памёр Норман Мэйлер

Амерыканскага пісьменьніка ня стала 10 лістапада. Ён памёр у нью-ёрскай бальніцы ад хваробы нырак. Мэйлер пражыў 84 гады. Ён нарадзіўся ў Нью-Джэрзі, вырас у Брукліне, вучыўся ў Сарбоне, ваяваў на Ціхім акіяне. У 1949-м прачытаў «Капітал» і прызнаваўся, што гэта дапамагло яму стаць добрым пісьменьнікам. Мэйлер працаваў паліткамэнтатарам і эсэістам у часопісе «Playboy», інтэлектуальным выданьні «The New York Review of Books», баятаваўся ў мэры Нью-Ёрку як незалежны кандыдат. У 1960—70-я распрацаваў новы журналісцкі стыль, перанёсшы раманную стылістыку і аўтабіяграфізм у рэпартажныя, камэнтарныя, публіцыстычныя тэксты. Ён быў шэсьць разоў жанаты і меў дзевяцера дзяцей. Ён аўтар сцэнару да фільму «Аднойчы ў Амэрыцы» (1984), біяграфіі Лі Харві Освальда «Казка Освальда» (1995).

Ягоны апошні раман «Эвангельле ад Сына» (1997) — напісаная ад першай асобы справядзача пражыцьцё не чужога нічому людзкаму Хрыста.

Дзякуй

Вікторыі К. з Пінскага раёну.

Сяргею А. з Магілёва.

Юр'ю з Кобрынскага раёну.

Анатолію С. з Мазырскага раёну.

Але Г. з Бабруйска.

Генадзю Л. з Гомелю.

Сяргею П. з Лідзкага раёну.

Аляксандру Т. з Віцебска.

Паўлу Д. з Івацэвіцкага раёну.

Руслану Р., Аляксандру Н.,

Георгію Р. з Баранавіцкага раёну.

Станіславу Л. з Мастоўскага раёну.

Аляксандру Н. з Берасьця.

Леаніду А. з Гарадоцкага раёну.

Аляксандру К., Юр'ю Л.,

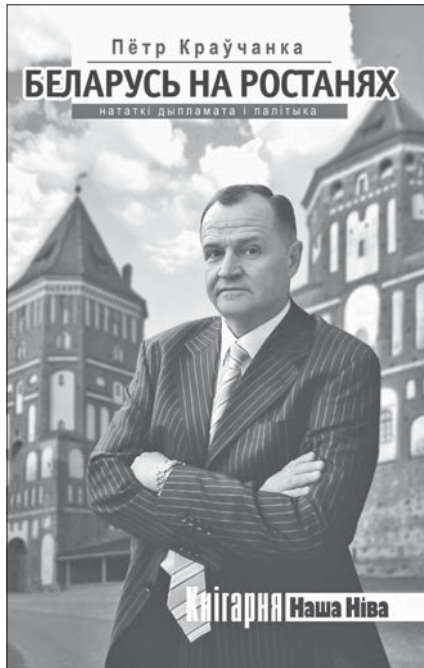
В.Г., Д.К., Л.Г., Д.П., Сяргею Ш.,

Валянціне Ш., Валеру Ч.,

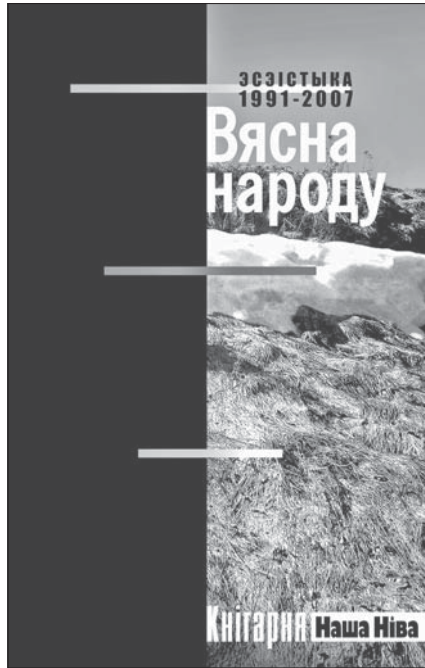
Генадзю Я. з Менску.

Асобны дзякуй: спадару **Маржову** з Налібоцкай Пушчы.

з ь б я р ы « К н і г а р н ю « Н а ш а Н і в а »

Пётр Краўчанка. Беларусь на ростанях: Нататкі дыпламата і палітыка

Вясна народу: Эсэістыка 1991—2007

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ

ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828
МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764

Рахунак ат-
рымальніка **3012 206 280 014** Асабовы
рахунак

(прозьвішча, імя, імя па бацьку, адрас)

Від аплаты				Дата	Сума
За газэту "Наша Ніва"					
Агулам					

Касір

КВИТАНЦЫЯ

ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828
МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764

Рахунак ат-
рымальніка **3012 206 280 014** Асабовы
рахунак

(прозьвішча, імя, імя па бацьку, адрас)

Від аплаты				Дата	Сума
За газэту "Наша Ніва"					
Агулам					

Касір М.П.

Каб штотыдзень атрымліваць газэту,

дасылайце адрасы і грошы за газэту. Кошт на месяц — 8 тыс. рублёў.

1) Просім усіх ахвотных чытаць газэту паведамляць у Рэдакцыю свае адрасы і тэлефоны. Гэта можна зрабіць праз: тэлефоны: (017) 284-73-29, (029) 260-78-32 (МТС), (029) 618-54-84, e-mail: dastauka@nn.by, паштовы адрас: а/с 537, 220050 Менск.

2) Просім у блянку банкаўскага паведамленьня ці паштовага пераказу дакладна і разборліва пазначаць адрас, у тым ліку паштовы індэкс і код пад'езду.

Па пытаннях атрымання газэты пытайцеся Рамана.

Ліст таварышам

Камэнтар Андрэя Дынька.

Працяг са старонкі 3.

Партыя камуністаў Малдовы, прыйшоўшы да ўлады, ня стала пераназываць праспэкт Штэфана Вялікага ў праспэкт Леніна, рабіць 7 лістапада сьвяточным днём ані зачыняць малдаўскія школы. Бо мае іншае разуменьне марксізму і нацыянальных інтарэсаў Малдовы. Ня ўсё камуністычнае ёсьць таталітарным і ня ўсё таталітарнае ёсьць камуністычным. Ставіць у адзін шэраг Касцяна і Калякіна ёсьць дагматызмам.

Нашы з Вамі, Павал, ацэнкі марксізму і камунізму разыходзяцца — гэта вялікая і складаная тэма для асобнае гаворкі, у якой цяжка нам з Вамі было б дасягнуць згоды, а гісторыкам — навуковае праўды. Таксама і значэньне марксізму і камунізму для Беларусі — зусім ня тое, што для Польшчы ці Расеі. І вызначыць яго — цяжкі навуковы выклік.

Аднак ёсьць тое, што лучыць газету, якая ўпершыню зьмясьціла гутарку з Эрнэстам Сабілам яшчэ ў 1996 годзе, з Вамі, Павал, — ацэнка сталінізму; гэта таксама аб'ядноўвае нас з ідэолягамі ПКБ (пакіньце ўбаку ўзбочныя элемэнты ў гэтай партыі; у кожным палітычным асяродку ня мала ўзбочных адзінак). Нагадаю Вам, што, дзякуючы сакратары Партыі камуністаў Алене Скрыган, у Капыльскім раёне паўстаў адзін зь нешматлікіх у Беларусі помнікаў ахвярам сталінізму. І што адзін сакратар былое кампартыі ўзначальвае арганізацыю ТБМ, а другі закладаў асновы дыпляматыі РБ.

Сталін абаніраўся на палітычныя практыкі і духоўныя традыцыі Івана Жахлівага і Пятра Першага. Сталінізм узнік у выніку пералому таталітарнай утопіі і расейскага абсалютызму.

ПКБ ня ёсьць носьбітам ані першага, ані другога.

У Беларусі няма палітычнае сілы, якая была б носьбітам таталітарнага

мэсіянізму. Ёсьць успаможаныя Расеяй «імпэрцы», але ў цэлым беларусы асэнсавалі сябе як асобную нацыю сярэдняга памеру і таму без глябальных амбіцыяў. Затое пануе абсалютызм, сьпісаны чыста з узораў Расейскай імпэрыі. Больш за тое, гэты абсалютызм у сілу шэрагу суб'ектыўных, а, магчыма, і аб'ектыўных прычынаў імкнецца сьцерці беларускую культуру, што стварае абсалютную пагрозу існаваньню беларускай нацыі

Спрэчкі вакол сутнасьці ПКБ маюць маргінальнае значэньне ўжо таму, што гэтая партыя не была, ня ёсьць і, відаць, ня будзе вызначальнай у палітычнай супольнасьці (і ўжо таму змаганьне з ПКБ палітычна бессэнсоўнае), ня будзе да тае пары, пакуль не перародзіцца ў сучасную левую сілу, а гэта можа здарыцца зусім ня хутка або зусім ня здарыцца — як ня выключаная трансфармацыя яе ў партыю алігархічных колаў, якая адлюстроўвае інтарэсы буйнога капіталу, што здарылася з камуністамі ў многіх эўрапейскіх краінах. Зрэшты, усё гэта можа адбыцца толькі ў выпадку пераходу Беларусі з самадзяржаўнага на дэмакратычны шлях разьвіцьця. Што зусім не гарантавана. Акурат таму спрэчка вакол стаўленьня незалежнага грамадства да ПКБ — прыныповава.

Груба кажучы, ці павінны аб'яднацца ўсе сілы, што адстойваюць неабсалютысцкі шлях разьвіцьця краіны? Наш адказ — так. Ці ёсьць такое аб'яднаньне магчымасьцю прадухіліць зьнікненьне беларускай культуры і, сьледам, дзяржаўнасьці? Наш адказ — так, прычым адзінай магчымасьцю. Ці ёсьць ідэалгічныя супярэчнасьці між рознымі сіламі, што выступаюць супраць абсалютызму, прынцыповымі? Наш адказ — не.

Саюз розных антыабсалютысцкіх сілаў узнік не па волі нейкіх там вонкавых сілаў, на што намякае сп. Рымашэўскі, а ў выніку роўнай пагрозы, якую нясе для іх самадзяржаўе. І тут кожнаму, каму

дарагая беларуская мова, мусова выбіраць — што сама ён лічыць найбольш непрымальным для сябе і найбольш пагрозай жыцьцю нашай мовы.

У крытыцы ПКБ (але тое самае стасуецца ня толькі крытыкі Калякіна спадаром Рымашэўскім — гэта зьнішчальныя атакі Пазьняка на Мілінкевіча, «Беларускага партызана» — на нацыяналістаў...), выпячваюцца дугарадныя пункты іхнай палітычнай праграмы, дугарадныя палітычныя ўчынкі і дугарадныя якасьці іх як палітыкаў.

У канцы XVII стагодзьдзя расейскі патрыях Якім настолькі ненавідзеў лаціннікаў, настолькі баяўся канкурэнцыі выхадцаў зь Беларусі і Украіны, якія глядзелі на сьвет шырэй і атрымалі выдатную адукацыю ў акадэміях Рэчы Паспалітай, што падтрымаў цара Пятра I супраць царэўны Сафіі, да якой схіляліся Сімяон Полацкі і іншыя імігранты. Чым гэта скончылася, вядома: скасаваньнем пасады патрыярха і поўным падпарадкаваньнем царквы дзяржаўным бюракратам, а для Расеі — кансэрвацыйнай абсалютызму і тысячамі згубленых жыцьцяў.

Няздольнасьць выбудоўваць кампрамісы, няўменьне перавесці апазыцыю абсалютызму з сфэры чыста маральнай у сфэру прагматычную прывядзе да захаваньня абсалютызму.

Няздольнасьць выбудоўваць кампрамісы (хвароба расейскай палітычнай культуры), няўменьне перавесці апазыцыю абсалютызму з сфэры чыста маральнай у прагматычную (як гэта традыцыйна было ў Расеі) прывядзе да захаваньня абсалютызму. Беларуская палітычная традыцыя была іншая і дае надзею на іншы паварот сёньняшняй сытуацыі.

Шукаць ворагаў у мінулым намнога прасьцей, чым хаўруснікаў — у сучаснасьці. Ды не збудуеш будучыні, пакінуўшы галаву ў мінулым.

Больш разгорнутае эсэ Андрэя Дынька пра камунізм, сталінізм, традыцыі расейскага самадзяржаўя і сёньняшняе беларускае пераламленьне яго чытайце ў адным з наступных нумароў газэты.

«БелоРУССКИЙ партизан»

Аляксандар Старыкевіч рэзка крытыкуе Паўла Шарамета і Сяргея Калякіна.

Камуністаў можна павіншаваць. У іх зьявілася свая «Советская Белоруссия». Гэтую роллю ўзялі на сябе «Белорусский партизан» і асабіста Павал Шарамет, які назваў ганебна правалены Калякіным і кампаніяй «Сацыяльны марш» «яскравым і ўдалым».

Нагадаем, што на «Сацыяльны марш» прыйшло 1300—1500 чалавек. Гэта разам са скінхэдамі, якіх арганізатары «для стварэння масавасці» бесьперашкодна пусьцілі ў калёну і каторыя зладзілі, калі не памыляюся, першую ў гісторыі беларускай апазыцыйнай бойкі ПАМІЖ удзельнікамі акцыі.

У выніку «Сацыяльны марш» датэпаў па дазволеным уладамі маршруце да сумна знакамітай плошчы Бангалор, дзе адбыўся бессэнсоўны мітынг. Правал акцыі, асноўнымі

арганізатарамі якой выступалі, камуністы, відавочны. Але...

Чорнае — гэта белае

«Камуністаў можна павіншаваць. «Сацыяльны марш» атрымаўся пярэстым, яскравым і шумным, — так пачаў свой артыкул на сайце «Белорусский партизан» Павал Шарамет. — На думку, напрыклад, **выпадковага мінака** (вылучана мной — АС), «Сацыяльны марш» сабраў не нашмат менш удзельнікаў, чым «Эўрапейскі»... «Сацыяльны марш» атрымаўся нават больш яскравым, чым «Эўрапейскі»: пэнсіянэры-інваліды, бабулі з каструлямі, аркестар».

Тут Павал чамусьці паставіў кропку, забыўшы згадаць пра тых самых скінхэдаў, якія, без сумненняў, надалі акцыі асаблівую яскравасць.

Затое Шарамет не забыў традыцыйна «наехаць» на Мілінкевіча, які «ад «Сацыяльнага маршу» ўхіліўся, грошай і сілаў на яго не марнаваў» і наагул «дэманстратыўна накіраваўся ў Мазы вёсці тлумачальную працу».

Там экс-кандыдата ў прэзыдэнты, як вядома, ненадоўга затрымалі, што выклікала ў Шарамета асаблівае абурэнне: «Івашкевіча, які ў адзіноце размахваў у цэнтры Менску двума забароненымі да выкарыстання сьцягамі — бел-чырвона-белым і эўрапейскім — не кранулі, а Мілінкевіча дасталі ў саміх Мазохах. У які ўжо раз пераконваюся, што ўлады падыгрываюць лідэру незарэгістраванага руху «За свабоду!».

То бок, калі затрымліваюць Шарамета, які час ад часу наведваецца ў Менск, — гэта «правакацыя злачыннага

Павал Шарамет (справа) і Святлана Калінкіна.

рэжыму». Кал ж у такой самай сытуацыі апынаецца Мілінкевіч — гэта ўлады мэтаксіравана працуюць на імідж «свайго памагатага».

Тэорыя змовы

Далей і наагул выкрываецца маўклівая змова часткі апазыцыі з адміністрацыяй Лукашэнкі: «Дзіўным чынам цяпер інтарэсы нацыяналістаў супадаюць з жадаваннямі ўлады... Нацыяналісты не жадаюць бударажыць народ, нават падвялі пад свой няўдзел у сацыяльных акцыях пратэсту цэлую тэорыю. Маўляў, Лукашэнка вымушаны праводзіць рэформы, сацыяльнае напружанне будзе расці, а абуджаны беларускі народ зь перапалаху кінецца ў абдымкі Расеі».

Хацелася б, каб агульныя абвінавачваньні ў стылі «Советской Белоруссии» і праграмы «Рэзананс» былі падмацаваныя спасылкамі на крыніцы: хто, дзе і калі агучыў вышэйзгаданую тэорыю. Тым болей, што яна моцна разыходзіцца з практыкай. «Эўрапейскі марш», арганізаваны «нацыяналістамі», таксама цяжка назваць пасыпховай акцыяй, але ўсё-ткі ён меў значна большы рэзананс, чым «Сацыяльны».

Аднак Шпарамет ігнаруе гэтыя абставіны і ізноў пераходзіць да славаслоўяў на адрас Калякіна і кампаніі: «Беларускія камуністы, трэба аддаць ім належнае, народ за сьпячых бараноў не трымаюць... «Сацыяльны марш» — гэта адзіная на маёй памяці ўдалая акцыя камуністаў за апошнія некалькі гадоў. Даўно яны больш за тысячу чалавек не зьбіралі. У нядзелю было сама меней тры тысячы...» (Для зьвестак: нават сайт камуністычнай газэты «Товарищ» заяўляе пра 2 тысячы ўдзельнікаў).

Рэзюмэ: у Беларусі насыпела рэвалюцыйная сытуацыя. Але рэжым баіцца не «нацыяналістаў, якія адарваліся ад народу», а чуйных да народных спадзеваў Калякіных з таварышамі. Таму камуністаў улада душыць, а тых, хто кіча ў Эўропу — не, робіць вышнова Шпарамет.

Карацей, для паўнаты карціны не хапае толькі фінальнага лезунгу: «Жыве Партыя Камуністаў Беларуская і яе мудры правадыр Сяргей Іванавіч Калякін!»

«Сочым за фігурай»

Цікава ня тое, што «Белорусский партизан» ператварыўся ў «Советскую

Белоруссию» зь іншым знакам. Цікава, чаму гэта адбылося. Хачу прапанаваць сваю версію...

На пачатку 2007 г. актывізаваліся спробы стварыць у Беларусі прарасейскую апазыцыю. Зьляпіць яе вырашылі — уласна, варыянтаў было небагата — на аснове Партыі камуністаў Беларускай.

Менавіта з гэтага моманту «Белорусский партизан» пачаў бессаромна піярыць Сяргея Калякіна і «мачыць у сарціры» ягоных патэнцыйных канкурэнтаў у апазыцыі. Вось адна толькі цытата з артыкулу «Сочым за фігурай», які зьявіўся на гэтым сайце 28 лютага.

«Відавочна, што Калякін гуляе белымі. І белыя ўзмацняюць свае пазыцыі. Што, канечне, ня можа падабацца Аляксандру Лукашэнку і ня можа быць не заўважана Масквой...»

Відавочна і іншае: Крамлю патрэбны пераемнік Лукашэнкі зь цяперашняга атачэння беларускага лідэра і прарасейская нелукашэнкаўская палітычная сіла. Пераемніка абіраюць па спэцканалах. А вось з нагоды прарасейскай апазыцыі ідзе публічная дыскусія: дзе яе шукаць і як ствараць».

Самае забавнае, што «Белорусский партизан» вызначыў Калякіну «столь»: маўляў, на прэзыдэнцкі каравай рот не разявай, а вось сьпікер парламэнту — самае тое.

«Героі» і «баязлыўцы»

«Аляксандар Мілінкевіч народжаны не для палёту, — гэта ўжо Павал Шпарамет у іншым артыкуле. — Ён вельмі прагматычны і празьмерна асьцярожны». (Ага, а Калякін, канечне, рытык Джэк Верабей.)

Далей Шпарамет абвінавачвае Мілінкевіча ў «асабістай баязлівасці» і наагул прад'яўляе яму такі набор прэтэнзіяў, што БТ проста адпачывае. Паводле Шпарамета:

а) Мілінкевіч дзеля ўласнага працаўладкавання гатовы разваліць духоўна блізкі Беларускі Народны Фронт;

б) за Мілінкевічам стаяць палякі;

в) Мілінкевічу падыгрываюць улады (гэта праходзіць чырвонай ніткай ледзь не праз кожны артыкул): КДБ атакуе «Малады фронт», каб змусіць людзей пераходзіць у рух «За свабоду»;

г) і наагул Мілінкевіч народжаны не для палітыкі.

Фраза ж «Аляксандар Мілінкевіч «трымае касу», на ім завязаны асноўныя фінансавыя плыні Захаду» зьяўляецца наўпростым даносам. І часткова пралівае сьвятло на прычыны «наезду» на экс-кандыдата ў прэзыдэнты.

Я не вялікі прыхільнік Мілінкевіча і не лічу, што ў цяперашні час гэты палітык уяўляе сур'ёзную небяспеку для ўладаў. Але, прабачце, калі ў якасьці альтэрнатывы яму падсоўваюць Калякіна, — гэта ўжо проста сьмешна.

Акрамя таго, абвінавачваньні, вылучаныя Шпараметам, патрабуюць хоць якіх доказаў, якімі журналіст сябе традыцыйна не абцяжарвае. Дарма: такія рэчы могуць вярнуцца бумэрангам. Хтосьці ж можа сказаць, што і з-за грамадзяніна РФ Паўла Шпарамета тырчаць вушкі спэцслужбаў, толькі расейскіх...

Не сакрэт, што «Белорусский партизан» робіцца ў Маскве. Зь цягам часу гэта ўсё больш і больш уплывае на зьмест сайту. Яго ўжо можна называць «БелоРУССКИЙ партизан».

Хлусьня на службе ўлады

Ужо пасля «Сацыяльнага маршу» «Белорусский партизан» перадрукаваў інфармацыю агенцтва БелаПАН аб меркаваных акцыях пратэсту, якія арганізуюць камуністы. Цікава, што ў арыгінале ў гэтай запемкі была назва «17 сьнежня апазыцыя разьлічвае правесці паўтары тысячы сацыяльных пікетаў». Але «партызаны»-піярычкі вырашылі ўзмацніць эфэкт: «17 сьнежня Беларусь накрыве хваля сацыяльных пікетаў».

О так! Я ўжо бачу гэтае цунамі, зь якога, захлёбваючыся і адфыркваючыся, ледзь выплывае Аляксандар Лукашэнка. А наступная, веснавая хваля дакладна паглыне яго з галавою...

Да таго часу, пакуль мы не перастанем маніць самім сабе, ні пра якія зьмены нават марыць не даводзіцца. Хто сапраўды грае на руку ўладам, дык гэта тыя людзі, якія выдаюць чорнае за белае і цьвердзяць, што вось-вось абрынецца бура, якая зьмяце зьненавіднага дыктатара.

Заявы ў духу «Вернай дарогай ідзём, таварышы, перамога блізкая» гучаць ужо даўно. Толькі іх аўтары за «базар» ніколі не адказваюць.

«Салідарнасць»

Цімох Вострыкаў

У Гомелі на 85-м годзе жыцця памёр Цімох Вострыкаў — удзельнік амэрыканскага дэсанту на Беларусь у 1952 г. Нарадзіўся ён у 1922 г. у вёсцы Баршчоўка (сёння Добрускі раён Гомельскай вобласці). Зь лета 1944 г. на выгнанні. Вучыўся ў Беларускай гімназіі імя Янкі Купалы (Міхэльсдорф, Баварыя), Лювэнскім унівэрсытэце.

У жніўні 1952 г. ён быў закінуты амэрыканскім самалётам у Беларусь у складзе групы з чатырох чалавек: Карл (Цімох Вострыкаў), Фін (Арцішэўскі), Бэн (Касьцюк), Джо (Кальніцкі). Празь некалькі дзён Вострыкаў арыштаваны супрацоўнікамі НКВД, а ў кастрычніку 1954 г. паводле прыговору суду разам з Г.Касьцюком асуджаны за «зраду Радзіме са зброяй у руках». Два дзесяцігодзьдзі Цімох Вострыкаў правёў у мардоўскіх лягерах. Па вызваленьні ў 1975 г. пасяліўся ў Гомелі.

Напярэдадні, 22 кастрычніка, Вострыкава наведала здымачная група. Хутчэй за ўсё гэта былі людзі, што здымалі дакумэнтальны фільм «Рэзыдэнт дзвюх выведак» (рэжысэр — Ксеня Бахарава). Фільм паказалі па АНТ 9 лістапада.

Дабро зноў перамагло

Нават калі Вы ня бачылі дакумэнтальнага фільму Ксені Бахаравай «Рэзыдэнт дзвюх выведак» з сэрыі «Злачынствы стагодзьдзя», які быў прэзэнтаваны 9 лістапада на канале АНТ, дастаткова прачытаць артыкул «Карл — імя назойнае» ў газэце «Гомельская правда» — менавіта гэты тэкст лёг у аснову сцэнару.

Невядома, што змусіла аўтараў непадпісанага артыкула прэзэнтаваць свайго героя «Тимеофеем Борщевским» — ці імкненьне да «канспірацыі», ці просьба самога Вострыкава. Аднак у папярэднім фільме К. Бахаравай, таксама прысьвечаным «Налібоцкай чацьверцы», які быў паказаны пару год таму на тэлеканале «Лад», Цімох Акімавіч выступаў пад сваім імем і ахвотна распавядаў пра свой нялёгкі лёс. На чыстай беларускай мове гучала проста зь першых вуснаў праўда аб «беларускім шпіянажы» — бяз хітрыкаў, без камітэцкіх інтэрпрэтацыяў. Вострыкаў адкрыта казаў аб сваіх памылках, адкрыта пляжыў Барыса Рагулю, які паслаў яго ў эмгэбісцкую пастку, адкрыта выкрываў правакатара Міхала Арцішэўскага, які за здраду быў памілаваны ўказам Прэзідыяму ВС СССР...

Новы фільм шмат страціў — страціў з той жа прычыны, зь якой стары выйграў — і ў тым, і ў іншым фільме быў зняты Вострыкаў. У першым фільме ён дасьціпа, з іроніяй адказваў на пытаньні аўтаркі сцэнару і ставіў свае, глыбей раскрываючы сутнасьць закранутай прабле-

мы. У другім — нямоглы Вострыкаў ляжаў на ложку і моўчкі выслухоўваў адвольны пераказ сваёй гісторыі. Мы раптам даведаліся, што стары перажыў ужо два інфаркты. Сваечка-пляткарка, якая выставіла былога дывэрсанта «простаі пешкай» — чым не знаходка для аўтараў фільму? Сам Вострыкаў «атрымаў слова» толькі аднойчы — яго распытваюць пра сына. Эпізод прысьвечаны Вострыкаву-малодшаму мог бы надаць фільму «ідэалігічную завершанасьць», але, як ні дзіўна, аўтары фільму не паведамлілі нічога пэўнага аб Ільлі Вострыкаву, які зьнік у Амэрыцы некалькі год таму...

Але вернемся непасрэдна да разгляду прапанаванага нам прадукту «фільм дакумэнтальны ідэалігізаваны». Перш-наперш глядача знаёмяць зь біяграфіяй дывэрсанта. Са словаў вядоўцы мы бачым трагічны лёс «Баршчэўскага» — палон пад Рослаўлем увосень 1941 г., карэжныя работы ў Нямеччыне «пад руляю аўтамата», нарэшце — лягер ДП у амэрыканскай зоне акупацыі. Ні слова пра карны батальён. «Які карны батальён?» — спытаеце Вы. Той самы, аб якім літаральна праз імгненьне згадае перад камэрай старэйшы навуковы супрацоўнік архіву КДБ РБ Ігар Валахановіч. Зь ягоных словаў глядач даведаецца, што «Баршчэўскі», вывезены на работы ў Нямеччыну, неўзабаве вяртаецца на Радзіму, і ўжо ў 1943-м «мы находим его в карательном батальоне». Адкуль І. Вала-

хановіч атрымаў такія звесткі — нам невядома. Дасьледчыку, які мае доступ да архіваў КДБ, можна было б і паверыць — але палкам верагодна, што згадку пра «карны батальён» Валахановіч вынес з судовай справы Вострыкава, а туды маглі прыпісаць што заўгодна. Прынамсі, іншы дэсантнік — Генадзь Касьцюк, які служыў у 30-й (беларускай) СС-дывізіі (і следчыя аб гэтым ведалі), атрымаў роўны тэрмін з Вострыкавым — 25 год лягераў.

Ня менш цікавы ход ужыты падчас расповеду аб вэрбоўцы і дывэрсійнай падрыхтоўцы «Баршчэўскага». І. Валахановіч згадвае імя Барыса Рагулі — і сьледам ідзе блёк пастановачных і дакумэнтальных кадраў, падчас якога закадравы голас распавядае аб стварэньні і дзейнасьці абвэраўскага батальёну «Дальвіц», які «складаўся з былых паліцэйскіх, сябраў арганізацыяў «Беларуская незалежніцкая партыя» (БНП), «Беларуская краёвая абарона» (БКА), «Саюз Беларускай моладзі» (СБМ) ды іншых». Зноў маналёг Валахановіча — ужо пра Каўфбэйрэнскую школу ЦРУ пад Мюнхэнам (!), а за ім — зноў блёк хранікальных кадраў, прысьвечаны «Дальвіцу», падчас якога яшчэ раз згадваецца імя Рагулі. Ва ўяўленьні недасьведчанага глядача Дальвіц 1944 г. і Каўфбэйрэн 1952 г. канчаткова атаясамліваюцца, а Вострыкаў-«Баршчэўскі» падсьвядома робіцца агентам трэцяй, «незаяўленай» выведкі — Абвэру. Падмацоўваецца ўражаньне пастановачнымі кадрамі, дзе актор, які грае роллю «Баршчэўскага», паказаны на курсах Дальвіцкай выведнай школы. Далейшае мэлянхалічнае стаў-

«Рэзыдэнт дзвюх выведак».

Дакумэнтальны фільм. Аўтар сцэнару: Ксеня Бахарава. Працягласьць — 35 хвілінаў.

леньне аўтаркі сцэнару да «Баршчэўскага» выглядае, з гледжаньня дзяржаўнай ідэалёгіі, ня менш як дзіўным — калі, вядома, не ўлічыць, што ні да Абвэру, ні, тым больш, да карных аддзелаў Вострыкаў ня меў ніякага дачынення.

Яшчэ колькі словаў аб «Дальвіцы». Па старой завяздэнцы, Беларускаю незалежніцкую партыю называюць «Беларускай незалежнай партыяй», а яе лідэра Ёсевалада Родзьку — «Всеволодом Радько» (застаецца толькі здагадацца, якія цяжкасьці ўзнікаюць у служак дзяржідэалёгіі пры сутыкненьні зь беларускай мовай). Між іншага, падкрэсьліваецца вядучая роля сябраў ЦК БНП у кіраўніцтве батальёну. Гучаць таксама цьмяныя згадкі аб пэўных асобах, якія служылі ў «Дальвіцы» не пад сваімі імёнамі, а пад псеўдамі. У відрэшэрагу прысутнічаюць групавыя фатаздымкі курсантаў дальвіцкай школы.

Гісторыя «Налібоцкай чацьверкі» непарыўна звязаная зь імем яе папярэдніка — Янкі Філістовіча. Новую вэрсію арышту «амэрыканскага шпіёна» прапанаваў падпалкоўнік у адстаўцы Віктар Рулін. У гэтай вэрсіі няма здрадніка Пят-

ра Соніча, які падсыпаў у ежу дывэрсантаў снатворны сродак — ёсьць «нейкі хутар», «нейкі ляснік» і Філістовіч, які не супраціўляўся падчас арышту (дзіўна, навошта ж тады «его связали»?); Вэрсія таварыша Руліна набірае новых фарбаў, калі мы даведваемся, што ў 1952 г. ён быў опэраўнаважаным аддзелу МГБ СССР па Маладэчанскай вобласці...

Істотнае адрозьненьне між тэкстам артыкулу і сцэнарам фільму — у фільме супрацоўнікі КДБ публічна прызнаюць, што «ловля на живца» ў 1983 г., калі на Вострыкава зноў звярнулі ўвагу амэрыканцы, была справакаваная дзяржбясьпекай. Сьведчаць людзі, якім можна верыць — гэта «пастухі» Цімоха Акімавіча: палкоўнік у адстаўцы **Канстанцін Ялунін** (начальнік аддзелу УКДБ па Гомельскай вобласці ў 1981—83 гг.) і генэрал-маёр у адстаўцы **Мікалай Гудзень** (начальнік УКДБ па Гомельскай вобласці ў 1985—90 гг.). Гэтыя «малодыя людзі» няблага выглядаюць у параўнаньні з Вострыкавым — іх старасьць забясьпечаная дзяржавай.

Варта зазначыць, што аўтары фільму ў цэлым спачуваюць Вострыкаву. Душак-

ранальныя аповеды аб 22 гадах мардоўскіх лягераў, аб двух братах, якія загінулі на вайне, аб сьмерці жонкі... А можа, яны спачуваюць толькі «Баршчэўскаму»?

Моцнага і вясёлага чалавека зламалі ня столькі выпрабаваньні лёсу, як унутраныя, маральныя пакуты. Ці жадаў Цімох Вострыкаў, каб яго ў такім стане паказвалі па тэлебачаньні, тым больш, пад мянушкай «Тимофей Борщевский»? Няхай гэтыя кадры застануцца на сумленьні сёньняшніх «ідэолягаў».

І ўсё ж ёсьць у фільме адзін стоадсоткава пазытыўны момант, які перавышае ўсе відавочныя хібы: палкоўнік у адстаўцы Канстанцін Ялунін сьцьвярджае: калі Вострыкава ўзялі ў распрацоўку пасля вызваленьня зь лягераў, ён зарэкамэндаваў сябе як «человек честный, порядочный, вроде бы», аднак... «Он не просто белорус, патриот своей страны — он националист. Эти нотки национализма у него явно выражены».

Гэта трыюмф Вострыкава. Слабы й нямоглы, ён мае над Гуднямі, Рулінымі ды іншымі Ялунінымі неад'емную перавагу — свае перакананьні.

Антось Рудак

Чытайце ў наступным выпуску

Літаратурнага сшытку «Нашай Нівы»

«Мы губляем маладое пакаленьне». Гутарка з Барысам Пятровічам

Дзень напаўжывога чалавека. Апаবাদаньне Тацяны Барысік.

Час часопісаў. Агляд літаратурных навінак

Адзін дзень з жыцьця саяравоза. Нарыс Паўла Белавуса.

Жанчына, якая хацела каго-небудзь забіць. Апаবাদаньне Орлі Кастэль-Блюм у перакладзе Паўла Касьцюкевіча.

Блізкая Бацькаўшчына. Фотарэпартаж Ірыны Мірскай зь сядзібы Бохвіцаў, Фляр'янава.

Чытайце ў наступным выпуску

«Пра-Бел / Пра-Сьвет»

Менск разэнкрайцара Эйзэнштэйна. «Дарагая Матуля! Тут — проста Эўропа!... Не чакаў я столькі ад Менску!...» — пісаў у 1920 г. у Пецяярбург малады чалавек, які неўзабаве стане найзнакаміцейшым у сьвеце кінарэжысэрам.

У марах аб дэмакратычнай школе. Міхась Булавацкі пра спадчыну вядомага савецкага пэдагога Віктара Шаталава.

Наступнае пашырэнне Эўрасаюзу. Аб нашых эўрапейскіх і пазаэўрапейскіх альтэрнатывах піша Сяргей Богдан.

Ашаламляльныя выбары: апазыцыя і яе шанцы. Аналіз выбарчых сцэнараў у аўтарытарных краінах

Найхутчэйшы, найвышэйшы, найдужэйшы, або Спорт на службе рэжыму. Піша Зьміцер Панкавец.

Дзяды над Мухаўцам

У Берасьці адкрытае пахаваньне забытага дзедзя БНР. Піша Ігар Бараноўскі.

На Дзяды берасьцейская інтэлігенцыя і моладзь сабраліся на старых Трышынскіх могілках, на месцы спаленай у 1960-я царквы, дзе на пачатку 1990-х быў устаноўлены помнік ахвярам палітычных рэпрэсіяў. Ушанаваць памяць прыйшло паўсотні чалавек.

Да помніку, які, дарэчы, устанавілі ня ўлады, а самі рэпрэсаваныя, усклалі бел-чырво-на-белы вянок з надпісам «У памяць берасьцейцаў — расстраляных, сасланых і зьнішчаных у савецкіх канцлягерах». Былі запаленыя лямпадкі і зьнічы, былі словы пра продкаў-дзядоў, была супольная малітва гімн «Магутны Божа» ў памяць пра ўсіх, хто адышоў у вечнасьць.

Больш за гадзіну доўжылася памінальная імпрэза. Узгадваліся выдатныя берасьцейцы, імёны якіх дагтуль не ўшанаваныя ня тое што ў назвах вуліцаў, але нават у музэйных экспазыцыях гораду пра іх няма ні слова.

Сярод іх варта назваць выдатнага гісторыка Аляксандра Цьвікевіча, які быў міністрам юстыцыі, замежных справаў і прэм'ерам Беларускай Народнай Рэспублікі, ды яго брата Івана Цьвікевіча, які працаваў прадстаўніком БНР у Коўне, — яны нарадзіліся і выраслі ў Берасьці.

Першага прэзыдэнта Акадэміі навук Усевалода Ігнатоўскага (паходзіць з Такароў за 30 км ад Берасьця).

Пётру Крачэўскага (быў Прэзыдэнтам БНР у выгнаньні), што нарадзіўся на Кобрыншчыне.

Рамана Скірмунга з Парэчча (Пінскі р-н) — грамадзкага дзедзя, фундатара і прэм'ер-міністра БНР...

Акрамя Крачэўскага, які памёр на эміграцыі, усе яны сталі ахвярамі балышавіцкіх рэпрэсіяў.

Добрым словам былі ўзданьня пісьменьнік Уладзімер Калеснік, вакол якога фармавалася беларускае кола ў Берасьці, яму сёлета споўнілася б 85 гадоў. Таксама — мастак Мікола Селяпчук, пахаваны ў Берасьці, дзе жывуць ягоныя бацькі. Уладзімер Базан — лідэр берасьцейскай адраджэнскай сябрыні ў 90-я, мастак, калекцыянер бонаў.

Прысутныя распавядалі і пра сваіх блізкіх, лёсы якіх скалечыла таталітарная сыстэма. Для берасьцейцаў, якія ў міжваенны час жылі пад Польшчай, 1937-ы наступіў пазней, пасля далучэньня да БССР. Адною з страшных датаў мясцовай гісторыі сталі дні 10—13 лютага 1940 г., калі ў 40-градусны мароз і завіруху адбывалася першая масавая дэпартацыя «ворагаў народу» з Заходняй Беларусі. Паводле прыведзеных Т. Процькай архіўных звестак, у выніку карнай апэрацыі НКВД з Берасьцейскай вобл. было выслана пягнікамі ў Сібір 15671 чал., з Пінскай — 12210 чал., з Баранавіцкай — 29113 чал. Тысячы загінулі яшчэ ў дарозе.

Для Заходняй Беларусі, зь якой толькі ў 1940 г. было выслана амаль 100 тыс. жыхароў, гэта быў толькі пачатак рэпрэсіяў. Яшчэ большы памер яны набылі ў першыя пасьяваенныя гады, падчас прымусовай калектывізацыі...

Узгадваючы трагічныя падзеі гісторыі, давялося ўзгадаць і катаў ды іх незайздросны лёс. Адзін з тых катаў — Ляпалеўскі Ізраіль — зьвязаны месцам нараджэньня з Берасьцем. Гэты камісар дзяржбясьпекі 2-га рангу, які стаў чэкістам яшчэ ў 1918 г., быў наркомам унутраных справаў БССР з 1934 да канца 1936 г. Пры ім 3 лістапада 1936 г. распачаліся масавыя арышты паводле гучнай справы, сфаб-

рыкаванай супраць беларускай інтэлігенцыі (было арыштавана 70 чалавек). НКВД тады «выкрыла» контррэвалюцыйную арганізацыю на чале зь пісьменьнікамі Міхасём Зарэцкім, Анатолям Вольным, Тодарам Кляшторным, Валерам Мараквым. Як адначалі энкавэдысты, мэтай масавых арыштаў, папярэдне ўзгодненых у ЦК КП(б)Б, было выкараненьне іншадумства сярод пісьменьнікаў, журналістаў, выкладчыкаў і студэнтаў. Вось у чым НКВД убачыла віну інтэлігенцыі: «В разных местах, на квартирах, в столовых устраивались контрреволюционные сборища, на которых ставились вопросы о том, что Советской властью «уничтожается белорусская культура», «что в Белоруссии проводится угнетение белорусского народа». На этих же сборищах враждебно обсуждали политику партии, клеветали и дискредитировали руководство ВКП(б)».

Сёньня міліцыянты і судзьдзі з пракурорамі штампуюць падобныя абвінавачаньні супраць моладзі. У берасьцейцаў на памяці гучная справа з скандальным арыштам трох дзясяткаў маладых хлопцаў і дзяўчатаў, што сабраліся ў Берасьці ў адной з кавярняў на прэзэнтацыю кнігі Паўла Севярынца. Напрошваецца паралель з падзеямі 70-гадовае даўніны...

Большасьць тых катаў і лжэсьведкаў, што кляпалі справы ў 1937-м, самі сталі ахвярамі. З 15 кіраўнікоў ЧК-ГПУ-НКВД БССР за прэрыяд з 1918-га па 1941 г. ні адзін не памёр уласнай сьмерцю — усе былі асуджаныя і расстраляныя! Менавіта так скончыў жыцьцё чэкіст Ізраіль Ляпалеўскі, які пасля «выкрыцьця» контррэвалюцыйнай арганізацыі ў Беларусі пайшоў на падвышэньне — стаў намесьнікам наркаму ўнутраных справаў СССР. Затым яго

кінулі зьнішчаць ворагаў народу ва Ўкраіне, дзе ён узначальваў НКВД. Але ўжо ў красавіку 1938 г. ён быў арыштаваны і асуджаны да вышэйшай меры пакараньня.

Узгадваюцца радкі з псалмаў: «Сьмерць грэшнікаў лютая, грашаць тыя, што ненавідзяць праведніка».

Нават празь дзесяцігодзьдзі забыцьця і няпраўды, праз урыўкавы архіўныя звесткі мы і сёньня адкрываем варты нашай памяці імёны змагароў за Беларусь.

На Дзяды, 1 лістапада, берасьцейцы адкрылі для сябе адно з такіх імёнаў. На Трышынскіх могілках Берасьця сёлета адпуканая магіла Адама Трыпуса-Траянава, які быў кіраўніком у Гарадзенскім павеце эсэраўскай БНРаўскай партызанкі, якой кіраваў В. Ластоўскі. З архіўных крыніц вядома таксама, што ён уваходзіў у склад Гарадзенскага акруговага штабу. Адам Трыпус трагічна загінуў пры нявысьветленых абставінах у сярэдзіне 1960-х... Ягоная дачка як вялікую каштоўнасьць захоўвала «Пагоно» зь ягонай афіцэрскай кукарды, хоць бацька ёй амаль нічога не распавядаў пра сваю дзейнасьць у 1918—20-я. Трэба адзначыць, што адкрыцьцё ў Берасьці імя гэтага беларускага дзедзя, які паходзіў з Гарадзеншчыны, паспраўднаму дзівоснае і толькі Божым умяшальніцтвам можа быць патлумачанае: у свой час зусім выпадкова ўдалося натрапіць на згадку пра Адама Трыпуса ў архіве, але яшчэ больш дзіўна было літаральна праз колькі дзён пазнаёміцца з дачкой гэтага чалавека! Так сталася, што пры жыцьці яна не паспела паказаць крэйзнаўцам магілу бацькі. Але яе паказаў іншы чалавек, які ўдзельнічаў у пахаваньні Адама Трыпуса — Георгі Грынкевіч. Блізкімі сваяцкімі сувязямі ён адначасова зьвязаны з Уладзімерам Караткевічам і Ларыся Геніюш...

«Памяць праведніка жыве будзе вечна. Благое весткі ён не збаіцца».

Берасьце

Гара Луцэвічаў у Бараўцах

Пакуль гары з такой назвай у Беларусі няма. Але цалкам магчыма, яна зьявіцца ў выніку прыватнай ініцыятывы чатырох беларусаў: былога доктара-фтызіятра Мечыслава Папкоўскага, літаратуразнаўца Ўладзімера Содаля, мастака Міколы Купавы і пляменьніцы Купалы Ядвігі Раманоўскай.

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

Бараўцы — невялікая вёска на паўночны ўсход ад Менску. У 1904—1909 г. тут арандавала дом і зямлю сям'я Купалы. Тут адбыўся ягоны літаратурны дэбют, адсюль ён даслаў свае карэспандэнцыі ў «Нашу Ніву», тут напісаў цэлую нізку твораў, якія цяпер лічацца клясычнымі, сярод іх і «Адвечную песьню»... Пра тое, як жыў у Бараўцах наш паэт № 1 жыва распавёў у сваёй кнізе «Тут бачу свой край» вядомы даследчык літаратуры Ўладзімер Содаль.

Пошукі спадара Содаля доўжацца ўжо больш за пятнаццаць гадоў і ў іх вір за гэты час патрапілі самыя розныя людзі: ад жыхароў навакольных вёсак, якія пра Купалу даволі шмат чулі ад дзядоў ці бацькоў і данеслі ў памяці да нашых дзён, да мастака Міколы Купавы, які зрабіў малянак-рэканструкцыю бараўцоўскай сядзібы Луцэвічаў. Знайшоў спадар Содаль і сям'ю Папкоўскіх: пасля таго, як Луцэвічы зьехалі з Бараўцоў, яны набылі дом. Спідар Мечыслаў Папкоўскі нарадзіўся ў гэтай хаце ў 1928

годзе: «Калі ёсьць недзе рай на зямлі, — распавядае ён, — то гэта тут, у Бараўцах. Гара, на гары — хата, простая, але цёплая і дыхтоўная, а далей — лес. Цалкам разумею, чаму менавіта тут Купала напісаў шмат найлепшых вершаў, чаму менавіта тут выбраў свой, такі удалы псеўданім». У 37 годзе сям'я Папкоўскіх прадала дом Асрапыцкай пякарні на дровы і пакінула Бараўцы, ратуючыся ад рэпрэсіяў. «Бацька адчуў, што трэба зьяжджаць, бо інакш арыштуюць. Яму гэта ўдалося, і мы пераехалі ў Менск. Але і тут сям'я давялося перажыць шмат цяжкага: доўга туліліся ўшасьцёх у маленькім прахадным пакойчыку ў доме сваячкі, потым, пад час вайны, перабраліся ў пусты дом, які стаяў у праездзе Дабралюбава, якраз там, дзе цяпер «Макдоналдс» на плошчы Бангалор. Бацька, Анатоль Папкоўскі, працаваў на піўзаводзе, але неўзабаве за ўдзел у падпольнай групе яго арыштавалі і адправілі ў Асьвенцым. «Пасля арышту бацькі арыштавалі і мяне, — распавядае спадар Мечыслаў.

— Мне тады было гадоў трынаццаць, і я працаваў таксама на бровары чаляднікам у шаўца, была пры піўзаводзе шаўцкая майстэрня... Рыхтаваўся да горшага, але ў турму прыйшоў нямецкі афіцэр, які адбіраў падлеткаў для працы на радыёзаводзе... Цяпер гэта завод «Белвар», о тут, недалёка. Адабраў і мяне. Жылі мы там у бараках, за дратам, на волю нас не выпускалі. За тыдзень да таго, як у Менск прыйшлі савецкія салдаты, завод перавезлі ў Нямецчыну, і нас таксама... Пасля вызвалення нас змясьцілі ў лягер для перамешчаных асобаў, дадому я вярнуўся няхутка... Але вярнуўся. Вярнуўся і бацька з Асьвенцыму. Жыццё наладжвалася. Скончыў мэдыцыну, працаваў доктарам, абараніў кандыдацкую дысэртацыю... У нас моцныя радавыя традыцыі, таму штогод вясной бацька замаўляў грузавік, і мы ўсёй сям'ёй ехалі ў Бараўцы і на бацькаву радзіму».

Зь цягам часу сядзіба, дзе жылі Луцэвічы, знікла. Ад колішняга фальварку засталася толькі гара. Вышыня яе

**Мечыслаў Папкоўскі:
з гэтай гары Купала глядзеў
на навакольле.**

247 м над узроўнем мора. Тут, з гэтай гары, Купала глядзеў на навакольле. Гара памятае Купалу, і менавіта яна можа замацаваць памяць пра яго для наступных пакаленьняў.

Цяпер спадар Мечыслаў на пэнсіі, стала больш вольнага часу, таму ён актыўна ўзяўся за тое, каб увекавечыць у Бараўцах памяць пра Купалу: «Ведаеце, я адчуваю зь ім нейкую роднасьць душой. Можа, праз тое, што жылі ў адных сьценах. Можа, таму, што і ён, і я прайшлі шлях ад польскасьці да беларускасьці... Мы зьявляемся ў органы ўлады з прапановай надаць гары, на якой стаяў дом, дзе жылі Луцэвічы, імя, не размяшчаць там ніякіх пабудоваў, усталяваць таксама памятны знак. Добра было б, каб Бараўцы ўключылі ў турыстычны маршрут, зьвязаны з Купалам, тым больш, што яны знаходзяцца амаль на дарозе ў Акопы, дзе месціцца філіял музэю Купалы».

Наталка Бабіна

Беніца. Пустка

Ёсць у Беларусі гістарычныя месцы, дзе амаль нічога не нагадвае пра значнасьць былых падзеяў, пра жыцьцё, якое віравала тут стагодзьдзі таму, пра змрочныя тайны і старадаўнія легенды. Час і чалавечая нядбайнасьць робяць сваю справу, разбураюцца сівыя муры, зьнікаюць назаўжды курганы і паркі.

А потым ужо і жыхары гістарычных мясьцінаў, нашчадкі касінераў, забываюць чыйго яны роду, звычайна адносячы сябе да простых савецкіх грамадзянаў. Тым дзіўней раптам зразумець, што нейкая занябная вёсачка ці цёмны гарадзкі квартал ёсць даўнімі сьведкамі Гісторыі.

Паміж Смаргонню і Маладэчнам стаіць ма-

ленькая вёска Беніца. Празь яе можна было б прасхаць, не заўважыўшы, калі б не царква з касьцёлам, старыя і вельмі прыгожыя будынкі. Цяпер у вёсцы толькі і ёсць што амбуляторыя, фэрма і пошта. А калісьці Беніца была буйным мястэчкам.

Першая згадка пра Беніцу адносіцца да XV ст. З 1634 г. гэта радавы маёнтак паноў Коцелаў — буйнога шляхецкага роду, які займае важныя пасады ў Вялікім Княстве Літоўскім. Міхал Казімір Коцел, напрыклад, быў віцебскім кашталіям. Менавіта ён і пабудаваў у Беніцы касьцёл, зь цікавай нагоды.

Як сьведчыць легенда, у 1700 годзе пан Коцел са сваёй сям'ёй ехаў зь Бені-

цы ў Ашмяны. І так здарылася, што коні панеслі панскую брычку, у якой была толькі маленькая дачка Коцелаў. Калёсы маглі перавярнуцца, і дачка загінула б. Шляхціц паспеў толькі ўкленчыць і папрасіць дапамогі ў Божае Маці. І тут коні, якія беглі, як звар'яцелыя, імгненна спыніліся. Дзякуючы зацуд, пан Коцел даў клятву пабудаваць на гэтым месцы касьцёл, і праз год стрымаў сваё слова.

Касьцёл Святой Троіцы, пабудаваны ў барочным стылі, перадалі манахам-бэрнардынам. Манахі зладзілі побач з касьцёлам двухпавярховы манастыр, пры якім працавала школа. Пасьля пабудовы касьцёла Беніца стала асноўнай рэзідэнцыяй

Коцелаў, яны пабудавалі тут сядзібны палац, аранжарэю, заснавалі сад, парк з сыстэмай сажалак і каналаў. Архітэктар Спампані, які будаваў палац, быў спэцыяльна выпісаны Коцэламі з Італіі. Унутры была мастацкая галерэя і багатая бібліятэка, у госьці прыяжджалі вядомыя людзі, нават Напалеон Банапарт жыў тут падчас адступленьня французаў.

Заснавальнік касьцёлу і палацу, Міхал Казімір Коцел вырашыў застацца ў Беніцы назаўсёды. Ён загадзя падрыхтаваў мураваную магілу ў храме, а калі адчуў набліжэньне сьмерці, замовіў мастаку свой партрэт. Малюнак знаходзіўся ў палацы да пачатку мінулага стагодзьдзя. На партрэце по-

бач з постацьцю шляхціца былі намаляваныя вялізныя мяхі зь лічбамі на баках. Перад сьмерцю пан Коцел сказаў, што грошы свае забірае ў магілу і не дазволіць нікому іх узяць. Ён памёр у 1722-м годзе, зь верай, што падмурак касьцёлу ёсьць самым спакойным месцам, і нават уявіць ня мог цёмныя часы, калі ягоная магіла будзе разрабаваная.

У 1813 г., пасля сьмерці апошняга з Коцелаў, Беніца перайшла да нашчадкаў па жаночай лініі, паноў Швыкоўскіх. На загад расейскага цара ў 1855-м манастыр бэрнардынцаў быў разабраны. У 1864-м побач з касьцёлам была пабудаваная Сьвята-Пакроўская царква. Такія цэрквы ў «псэўдарускім» архітэктурным стылі стаяць шмат дзе па Беларусі. Іх яшчэ называюць «мураў-ёўкамі», у гонар Мураў-ёўкамі, у гонар Мураў-ёва-вешальніка. Русіфікацыя перамагла палянiзацыю, і праз тры гады сам касьцёл быў перароблены ў царкву, і быў ёй да прыходу палякаў. Палац Коцелаў вельмі пацярпеў падчас сусветных вой-

наў, а пры савецкай уладзе быў канчаткова зьнішчаны.

Пры саветах сямейны склеп Коцелаў і Швыкоўскіх быў разрабаваны, падчас чаго касьцякі былых гаспадароў проста звалілі ў кучу, труны паразьбівалі, а надмагільныя пліты павыкідалі на вуліцу. І царква, і касьцёл стаялі зачыненымі з

1948-га году да самага развалу СССР. Сёньня ідзе рэстаўрацыя гэтых помнікаў архітэктурны, але да поўнага адраджэньня яшчэ далёка.

Касьцёл стаіць зачыненым, але не для вандалаў. Час ад часу сюды наведваюцца аматары пагуляць з чалавечымі косткамі. Маладэчанскі актывіст Генадзь Фарына, зь якім мы прыехалі ў Беніцу, кажа, што раней чарапоў было больш. Разрабаваны склеп быў нанова закладзены цэглай у 2003-м, аднак злачынцы ізноў разбурылі кладку і павыкідалі косткі. Паводле словаў Генадзя, у падвале бачныя сьляды нядаўніх наведвальнікаў. Амаль немагчыма знайсці рэшткі мармуровых і гранітных надмагільных плітаў, некаторыя чарапы раструшчаныя на кавалкі. І зусім немагчыма цяпер зразумець, дзе рэшткі шкiлетаў Швыкоўскіх, а дзе Коцелаў. Такі жудасны стан магілы ня вельмі

зьмяніўся і пасля сыходу «саветаў». Косткі, прыбраныя намi ў «брацкую магілу», могуць быць ізноў патрывожаны ў бліжэйшым часе. Таму неаб'якавыя людзі вырашылі падаць заяву ў пракуратуру. Як кажа Генадзь, «трэба ўзбудзіць крымінальныя справы паводле двух артыкулаў: нанясеньне шкоды помніку архітэктурны і апаганьваньне могілак».

«Нягледзячы на тое, што і касьцёл, і царква зьяўляюцца помнікамі архітэктурны, няма каму паклапаціцца пра іх. Варта было б замазаць шчыліны, ці хаця б паўстаўляць пабітыя шыбы, каб абараніць храмы ад дажджоў, маразоў і арды галубоў, якія паскудзяць усярэдзіне. Проста неабходна абмежаваць доступ у склеп касьцёлу, каб ня лазілі марадзёры, якія дагэтуль мараць знайсці панскія грошы».

Яраслаў Сыцешык,
фота аўтара

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

Заслаўе.
Рэпэтыцыя зімы.

На Беларусь насунулася арктычнае паветра

Паводле сыноптыкаў, зіма будзе халаднейшая за папярэдняю, хоць і цяплейшая за норму. На мэрзоз узлялося ад першай декады лістапада. У наступныя дні халады толькі ўзмацняцца. 15 лістапада месцамі сьнег, галалёдзіца. Тэмпература паветра ноччу -2 — 8°C , пры высьсьненнях да -12 — 14°C , днём ад -6 да $+1^{\circ}\text{C}$.

Большасць беларусаў — курцы

У Беларусі кураць 95% хворых на алькагалізм, паведаміў на прэсавай канфэрэнцыі галоўны нарколяг Міністэрства аховы здароўя Ўладзімер

Максімчук. Усяго ў краіне стала кураць 60% мужчынаў і 20% жанчын, а колькасць тых, хто курыць час ад часу, яшчэ большая. За 10 гадоў у Беларусі захварэлі на рак 338 тыс. чалавек, зь іх 101 тыс. курцоў.

Цэнтэр мёду для 370-тысячнай жыхаркі Магілёва

У Магілёве зьявілася на сьвет 370-тысячная жыхарка — дачка Натальі й Уладзімера Гаўрылавых, Вераніка. Паводле рапэння гарвыканкаму, бацькі атрымаюць падарунак памерам 1000 базавых велічыняў (31 млн рублёў). А ад удзельнікаў фэстывалю «Сьвет мёду й здароўя», які праходзіў у Магілёве, ім будзе ўручана 100-кіляграмавая бочка мёду.

Адпачыць у сядзібах каштуе ад 10 даляраў за ноч

У 2007 г. у Менскай вобласці зьявілася больш за 20 новых сельскіх сядзібаў, што аказваюць паслугі агракультурызму. Цяпер іх налічваецца больш за пяцьдзясят. Да лета 2008 году плянуецца паставіць дарожныя паказальнікі да большасці сядзібаў. Калі зьняць пакой на чатыры—шэсьць чалавек, кожны зь іх мусіць заплаціць за ноч 3 даляры. Калі госьці жадаюць сілкавацца стравамі, прыгатаванымі гаспадарамі, або маюць патрэбу ў інвэнтары, цана павышаецца да 10—15 даляраў за суткі.

Сэкранты, сярод іх беларусы, сышлі пад зямлю

У Пензенскай вобласці Расеі

трыццаць сэкрантаў сышлі ў зямлянку і завалілі ўваход. Яны прыхапілі з сабой газавыя балёны і пагражаюць узарваць сябе, калі іх будуць выганяць з-пад зямлі. Жыхары вёскі Паганаўка спадзяюцца такім чынам выратавацца ад Апакаліпсісу, які, паводле іхных прагнозаў, адбудзецца ў траўні 2008 г. Секту ў Паганаўцы заснаваў мясцовы жыхар Пётар Кузьняцоў. Ягоны малельны дом наведваюць прыхаджане зь Беларусі, Падмаскоўя і Растова. Гэтыя людзі паўтара году таму купілі ў вёсцы дамы, нідзе не працавалі і сваіх дзяцей не пускалі ў школу.

Паводле БелаПАН, «ИА REGNUM», БЕЛТА, Regions.ru, Эўрапейскае радыё для Беларусі

Гэта не іншаплянэтніца. Гэта пераможца конкурсу хараства «Форд супэрмадэль сьвету Беларусь».

АЛЕСЬ ВЯЛЕЙСКИ**ДРАБЯЗА**

Расьцярушваюся на кроплі дажджу.
 Распыляюся ў промнях шчырага асенняга сонца.
 Распускаюся ў лужынах зыбікім адлюстраваннем.
 Асядаю пылам на пажоўклых траве й лістоце.
 Разьлятаюся ва ўсе бакі няпэўным парывістым ветрыкам.
 Распльваюся верасьнёўскай халоднай смугою
 Па паплавах
 па-над Вяльлэй...
 Я у мазаіцы зыркiх застылых астраў —
 І кожны пялёстак бы частка мяне.
 Я ў памкненьнях апошніх пералётных птушак,
 Каторым, чамусьці, карціць вярнуцца
 Ў тутэйшыя гнёзды,
 Хай нават у іх злыдзень-сьнег не растаў...
 Сьцякаю струмямі-астаткамі халоднай начы
 Па шкле,
 яшчэ
 цёплым
 Тым цяплом, што паназьбірала за лета кватэра,
 І якім будзе трымацца маё зьмерзлае цела
 У золкія ранкі,
 Мая прамерзлая душа
 у роспачна-самотныя хвіліны...
 Застаюся шоргатам у адбітках сьлядоў
 На прымятай траве.
 Я ў рэху прамоўленых словаў,
 Між старонкамі кніг нечытаных,
 Я ў зацішшы намроеных вершаў,
 Ў палянэзаў гарэзьлівых гуках,
 Што разносяцца лёгка, імкліва
 Ў недасяжны заўжды далягляд...
 Праз сонечна-яскравы асенні дзень,
 Можа, апошні гэткі:
 і ціхі, і цёплы, й чароўны...
 Ў чыіхсьці сьлязах і чыіхсьці сьмеху.
 У снах сарамлівых і звыклых праклёнах...
 Я ў кроках і кроплях,
 У нотах і паўзах,
 У кроках і ўзмахах.,
 Адценьнях і пахах...
 У нябачным, нячутным, нікчэмным...
 Ува ўсіх гэтых нітачках-дробязях...
 Але дзіўна,
 мне часам здаецца,
 Што важней за ўсё ... драбязя.
 Драбязя — зь яе тчэцца жыцьцё.

АНАТОЛЬ ЗЭКАЎ*Зянону Пазьняку*

Між травы укравянелай
 стогн прашчэміцца адтуль,
 дзе ляглі у дол ззалелы
 ад сваіх айчынных куль
 людзі,
 мірныя — як дзеці,
 ў тым віноўныя якраз,
 што жылі ў той час на сьвеце,
 а ня ў нейкі іншы час.

У 2007 годзе, годзе І 25-годзьдзя Купалы і Коласа, «НН» штонумар друкуе творы беларускіх паэтаў. У ранейшых нумарах пабачылі сьвет творы Генадзя Бураўкіна, Андрэя Храпавіцкага, Юрася Пацюпы, Міхала Анемпадыстава, Сяргея Прылуцкага, Сяргея Сыса, Алеся Макрацова ды іншых аўтараў. Чакаем Вашых твораў.

ФЭСТЫВАЛЬ

Браты Львінае сэрца

15 лістапада — апошні дзень фестывалю дзіцячага швэдзкага кіно «Казачны сьвет», прысьвечанага 100-гадоваму юбілею Астрыд Ліндгрэн.

Увазе маленькіх глядачоў прапануецца фільм «Браты Львінае сэрца» (пра братоў, якія пасля сьмерці сустрэліся ў чарадзейнай краіне Нангіяле, дзе адважваюцца дапамагчы мясцовым жыхарам, якія цер-

пяць ад чорнага рыцара Тэнгіла і ягонага цмока Катлы).

Фільм ідзе па-беларуску з ангельскімі субтытрамі. **Паказ адбудзецца ў кінатэатры «Цэнтральны» ў 13.00 і 15.30.**

ВЫСТАВЫ

«Факты кінабіяграфіі» Яўгена Ганкіна

У Музеі гісторыі кіно (вул. Сьвярдлова, 4) да 30 лістапада працуе выстава, прысьвечаная 85-годзьдзю з дня нараджэньня Яўгена Ганкіна. Ганкін быў мастаком на «Паўлінцы», «Гадзінніку, што спыніўся апоўначы», «Вайне пад стрэхамі», «Белых Росах».

Яўген Ганкін нарадзіўся 26 кастрычніка 1922 году. У 1943—44 гг. дапамагаў галоўнаму мастаку на фільме «Іван Жахлівы» Сяргея Эйзенштэйна. А з 1946 году ён мастак-пастаноўшчык на «Беларусь-фільме». Яўген Ганкін аформіў такія клясычныя беларускія карціны, як «Паўлінка» (1952), «Хто сьмяецца апошнім» (1954), «Гадзіннік спыніўся апоўначы» (1958), «Я родам зь

дзяцінства» (1966), «Вайна пад стрэхамі» (1967), «Сыны сыходзяць у бой» (1969), «Белыя Росы» (1983).

Ягоныя мэмуары «Крыло анёла» пасьмяротна выдадзеныя ў Злучаных Штатах.

На выставе можна паглядзець дакументальны фільм пра Яўгена Ганкіна, мастацкія фільмы, на якіх працаваў творца.

Даведкі па т.: 227-10-75.

Андрэй Расінскі

Магія колеру

Да 10 сьнежня ў Нацыянальным мастацкім музэі працуе выстава «Магія колеру», прысьвечаная 35-годзьдзю Менскай дзяржаўнай гімназіі-каледжу мастацтваў, на якой можна будзе ўбачыць акварэлі выкладчыка гімназіі Яўгена Са-

ковіча і работы ягоных вучняў у тэхніках гуашы, акварэлі і акрылу.

Жывапіс Латвіі

Тамсама 15 лістапада адкрываецца выстава «Пэйзаж і натурморт. Жывапіс Латвіі XX стагодзьдзя», на якой будуць прадстаўлены творы мастакоў розных пакаленьняў са збору Нацыянальнага мастацкага музэю Латвіі. **Працуе выстава да 15 сьнежня.**

Японская кераміка

У малой залі Нацыянальнага мастацкага музэю (вул. Леніна, 20) да 28 лістапада працуе выстава «Сучасная японская кераміка». У экспазыцыі — сасуды, абстрактныя і арганічныя аб'екты, геамэтрычныя кампазыцыі 1950—1990-х.

ІМПРЭЗЫ

Уладзімер Арлоў прэзентуе...

22 лістапада на сядзібе Таварыства беларускай мовы (вул. Румянцава, 13) у Менску адбудзецца гістарычны сэміна-прэзэнтацыя кнігі Ўладзімера Арлова «Імёны свабоды». **Пачатак а 18-й.** Уваход вольны.

Вечарына памяці Грахоўскага

14 кастрычніка ў Міжнародным адукацыйным цэнтры (пр. газэты «Праўда», 11) адбудзецца літаратурны вечар, прысьвечаны выдатнаму пісьменьніку, паэту Сяргею Грахоўскаму (1913—

2002), з прэзэнтацыяй ягонай кнігі «Выбраныя творы», выданай у шматтомнай сэрыі «Беларускі кнігазбор». У праграме ўспаміны блізкіх, выступленьні вядомых паэтаў, музыкаў. **Пачатак а 19-й.** Вядоўца Вольга Іпатава.

Ушанаваньне першага арнітоляга

Урачыстае адкрыцьцё памятнай шыльды графу Канстанціну Тызенгаўзу ладзіцца 18 лістапада на ягонай радзіме, у мястэчку **Жалудок (Шчучыншчына)**. Сродкі на выраб і ўсталяваньне шыльды ў гонар заснавальніка беларускай ар-

ніталёгіі Канстанціна Тызенгаўза (1786—1853) на працягу двух гадоў зьбіраліся грамадзкім аб'яднаньнем «Ахова птушак Бацькаўшчыны». Эскіз быў бясплатна створаны мастаком Ігарам Варкулевічам. Сакратарыят АПБ арганізуе бясплатны даезд у Жалудок з Горадні (ад'езд у 8.00 ад прыпынку «Абласная філярмонія»). Па ўрачыстасьцях плянуецца недаругі абед у рэстаране Шчучыну, які ўдзельнікі маюць аплочваць самастойна. Даведкі па т.: (0152) 73-01-18, (029) 614-16-66 (Дзьмітры Вінчэўскі), эл. пошта: APB_Hrodna@tut.by

ТЭАТРЫ

Купалаўскі тэатар

16 (пт) — «Смак яблыка».

17 (сб) — «Паўлінка».

18 (ндз) — «Макбэт».

19 (пн) — «Таполевая за-
лея».

20 (аўт) — «Эліт (Гаспадары
Глембай)».

21 (ср), 22 (чц) — «Чорная
панна Нясьвіжу».

23 (пт) — «Кім».

24 (сб) — «Сымон-музыка».

25 (ндз) — «Я не пакіну
цябе».

ранішнія спектаклі

18 (ндз) — «Сьнежная кара-
лева».

25 (ндз) — «Афрыка».

малая сцэна

17 (сб) — «Варшаўская мэ-
лёдыя».

19 (пн) — «Маці».

21 (ср) — «Востраў Са-
халін».

22 (чц) — «Баляда пра ка-
ханьне».

Тэатар беларускай драматургіі

16 (пт) — «Нязваны госьць».

17 (сб) — «Дамавічкі».

17 (сб) — «Сталіца Эраўнд».

18 (ндз) — «Шлях у Цар-
град».

20 (аўт) — «Валянціна».

21 (ср) — «Іванаў».

22 (чц) — «П'ёмонці зьвер».

23 (пт) — «Ганна ў тропіках».

24 (сб) — «Айбаліт, Барма-
лей, пра жывёл і Брадвэй».

24 (сб) — «Сёстры Псыхеі».

25 (ндз) — «Казачкі з куфэ-
рачку».

25 (ндз) — «Адвечная песьня».

Тэатар юнага глядача

16 (пт) — «Таямніцы блакіт-
ных азёраў».

17 (сб) — «Маленькія траге-
дыі».

17 (сб) — «Залатое сэрцай-
ка».

17 (сб) — «Маленькі лорд
Фаўнтлерой».

18 (ндз) — «Мешчанін у шля-
хецтве».

18 (ндз) — «Дзень народзінаў
ката Леапольда».

20 (аўт) — «А зоры тут ціхія».

21 (ср) — «Палачанка».

22 (чц) — «Тарас на Парна-
се».

24 (сб) — «Поцалунак ночы».

24 (сб) — «Сястра мая Руса-
лачка».

25 (ндз) — «Спадарыня Мя-
целіца».

25 (ндз) — «Марныя нама-
ганьні каханьня».

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Кінафармат «4x4»

У лістападаўскім кінафармаце «4x4», які адбудзецца ў Менску з 15 па 18 лістапада прадстаўлены наступныя стужкі. «Я абслугоўваю ан-

гельскага караля» чэскага кінаклясыка Іржы Менцэля, другая карціна Андрэя Зьвягінцава «Выгнаньне», «Парыская гісторыя» Крыстафа Анарэ і швэдзкага мэлядрама «З вайшэйшай волі». Найбольшую цікавасьць уяўляюць

карціны Зьвягінцава й Менцэля.

Стужкі дэманструюцца ў кінатэатрах «Аўрора», «Мір», «Перамога», «Цэнтральны» з чацьвярга па нядзелю.

**Андрэй
Расінскі**

пра-бел / пра-сьвет

Эсэістыка • Крытыка • Рэфлексіі

Ліст таварышам. Павал Севярынец крытыкуе камэнтар Рэдакцыі «З галавою ў мінулым». Яму адказвае Андрэй Дынько.	3
«БелоРУССКИЙ партизан». Аляксандар Старыкевіч рэзка крытыкуе Паўла Шарамета і Сяргея Калякіна.	20
Дабро зноў перамагло. Рэцэнзія Антося Рудака. Памяці Цімоха Вострыкава.	22
Дзяды над Мухаўцам. Гісторык Ігар Бараноўскі: адшуканая магіла забытага дзеяча БНР.	24
Гара Луцэвічаў у Бараўцах. Аб ініцыятыве чатырох беларусаў піша Наталка Бабіна.	25
Беніца. Пустка. Піша Яраслаў Сыцешык.	26
Заслаўе. Рэпэтыцыя зімы. Фота Андрэя Лянкевіча.	28

Ніна Шпак страшыць Лукашэнку,

або Машына дзяржаўнай прапаганды, убачаная зь сярэдзіны. У прэсу патрапіў ліст начальніка інфармацыйна-аналітычнага цэнтру пры Адміністрацыі прэзыдэнта Шпак да кіраўніка Адміністрацыі. Старонка 6.

Памёр Цімох Вострыкаў

У Гомелі на 85-м годзе жыцця памёр апошні ўдзельнік амэрыканскага дэсанту на Беларусь у 1952 г. Замест in memoriam — рэцэнзія Антося Рудака на фільм АНТ пра Вострыкава. Старонка 22.

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМІ

У гісторыі царства расейскага яшчэ не было ніколі такога прымера строгага судзебных караў, як два першыя гады «расейскай канстытуцыі» — ад 17 акцябра 1905 г. да 17 ак. 1907 г., і ніколі ня згінула так многа людзей па прыговору суду, як у гэтыя два няшчасныя гады. **Ваеннымі судамі** прыгаворана да **сьмертнай кары** — 2717 ч.: сказьнілі па прыговору гэтых суду — 1780 ч. (...) **Газэт і журналаў** закрыта было адміністрацыяй і судом 978. Адміністрацыйным парадкам, па цыркуляру 3 юня 1907 г. аб «васхваленні праступкаў», **аштрафавана** 174 газэт і журналаў усяго на 112 тыс. 150 руб. (...) Усяго пацярпела ад прыговораў суду за два гады «канстытуцыі» — 18.274 ч.; выходзіць у дзень больш, як па 25 ч.

(З «Товарища») «Наша Ніва» № 32, 1907

КАЛІ Б...

...Віктар Івашкевіч сапраўды верыў у дыялёг апазыцыі з уладамі.

МАЛЮНАК І ТЭКСТ ЛЕЎКА УШКІНА

А ты падпішыся!

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву», проста падпішыце дамову. Дэталі — **старонка 17.**

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ДОМ

Прадам за 62 т. цагляны дом з мансардай, плошчай 110 кв.м. (зроблены на 85%), побач з менскай кальцавой. Ёсць электрычнасьць, вада, падводзіцца газ. Т.: 8-029-576-74-29

ДАВЕДНІК

Падрыхтаваны энцыклапэдычны даведнік «Рэпрэсаваныя мэдыкі». Калі вам вядома што пра пакутнікаў або ёсць магчымасьць паўдзельнічаць у праекце, тэлефануйце: 753-82-12, 755-25-61, (017) 211-09-53. Леанід Маракоў

НАБУДУ

Куплю ўзнагароды БНР, БЦР, БКА, дакумэнты. Т.: 722-46-04, 948-77-56
Цікавіць інфармацыя (дакумэнты, вопратка, асабістыя рэчы і г.д.) па беларускай партызанцы. Т.: 722-46-04, 948-77-56

СЯБРОЎСКІЯ ПАДАРОЖЖЫ

Запрашаем у падарожжа 25 лістапада (нядзеля) у гістарычную Горадню, якой хутка можа ня быць, з заездам у Мураванку. 30 лістапада — 3 сьнежня: Кракаў і замкі. Т.: 292-54-58; GSM: 622-57-20; 509-12-16; 110-19-28

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:

З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914), Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч, У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі
шэф-рэдактар
галоўны рэдактар
мастацкі рэдактар
заснавальнік

Наста Бахшанская
Андрэй Дынько
Андрэй Скурко
Сяргей Харэўскі
Мясцовы фонд выданьня газэты «Наша Ніва»

выдавец
Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:

220050, Менск, а/с 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НИВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос фарматам А2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Ф.Скарыны, 79. Рэдакцыя не нясе адказнасці за зьмест рэкламных абвестак. Кошт свабодны. Пасведчаньне аб рэгістрацыі перыядычнага выданьня №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыдычны адрас: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р 3012206280014 у МГД ААТ «Белінвестбанк», Менск, код 764.

Наклад 2239. Газэта выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друку 23.00 14.11.2007.

Замова № 6226.

Рэдакцыйны адрас: Ракасоўскага, 102-71.